

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilep-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (283)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Stev. (No.) 282.

Chicago, Ill., 4. februarja (February) 1913.

Leto (Vol.) VIII.

Berger in krojaška stavka.

Edini soc. kongresman V. L. Berger je vložil v zbornici resolucije, da posebna kongresna komisija preišče življenjske razmere štrajkaških newyorških krojačev. Resolucija se glasi:

"Ker vlada v New Yorku v krojaški industriji, ki potom meddržavnega prometa zalaga z oblekami velik del Združenih držav, velik štrajk, v katerem je prizadetih 100.000 delavcev in njihovih družin; in ker se trdi v javnem časopisu in na shodih, da so povprečne plače newyorških krojačev tako nizke, da o zdravstvenih ozirih in poštenem in dostojnem življenju že skoraj ne more biti govora; in ker se dalje trdi, da se prosti-tucija in zločinstvo pojavljata vseh nepotrebnih bede, ki vlada v izdelovanju oblek za naš narod, dalje, da se te obleke izdelujejo v zaduhlih in nezdruženih prostorih, napolnjenih z bacili jetike, ošpic, škrlatinke in drugih nalezljivih bolezni; in ker postane taka obleka, prodana potom meddržavnega prometa ameriškomu ljudstvu, kritično zlo in nevarnost za dobrobit in zdravje vseh, naj se skle-ne, da se imenuje komite sedmih članov, ki bodo preiskali splošne razmere krojaške industrije v New Yorku ter preiskali dejstva, tičočna se sedanjega štrajka. Isti komite naj o vseh svojih delih poroča tej zbornici kakor hitro mogoče."

Če bo ta resolucija sprejeta še ni gotovo, ker kapitalistično navdahnjeni Bergerjevi tovariši v Washingtonu, nimajo časa in denarja za delavske zahteve, dočim, ubijajo čas in tratio denar za brezkoristne stvari. Vsekakor pa je možno, da bo odsek "on rules", odredil zaslisanje za Bergerjeve trditve potrebnih pri.

Štrajk še vedno traja.

Gigantski štrajk newyorških krojačev se še vedno nadaljuje, dasi stopa že v šesti teden. Toda štrajkarji so ostali trdni kot skala v svojih opravičenih zahtevah po izboljšanju skrajno mizernih življenjskih razmer.

Izdelovalke kratkih vestij, ki so šle na stavko za svojimi moškimi tovariši, so dosegle popolno zmago, kar povečuje vstajnost in solidarnost štrajkarjev.

Da porazijo štrajkarje, so krojaški podjetniki poslali svoja naročila krojaškim firmam v Chicagu in drugih večjih mestih. Toda to so izvennewyorški krojači kmalu zvedeli ter zapretili svojim delodajalcem, da ustavijo delo, ako takoj ne prenehajo z newyorškimi naročili.

Socialistična stranka igra važno vlogo že od začetka štrajka. Vsak posamezen uradnik štrajkarjev je delaven član naše stranke. Cel Roosevelt in razne druge politične kapacitete so obiskale štrajkarsko okrožje; v avtomobilih seveda in za osebno reklamo.

Sodrug Seidel o regulacijah.

Podpredsedniški kandidat soc. stranke sodrug Emil Seidel se mudi zadnji čas na agitaciji po državi Wisconsin. Govoril je, oziroma bo, v vseh večjih mestih. Dosedanji shodi so bili vsi nepričakovano številno obiskani. Povsod je bil sprejet z nepopisno navdušenostjo, kar priča, da se socialistične ideje v tej državi hitro širijo. Izmed njegovih interesantnih govorov naj omenimo onega v Green Bay, kjer je povdarjal državno lastovanje kot edino rešitev važnega vprašanja odernih trustov in železnice. Dejal je med drugim:

"Privedenju vam, da je regulacija (ureditev) edina rešitev trustnega vprašanja, toda kaj so dosegli s svojimi regulacijami? Nič drugega kot to, da se je povečalo breme na ramah revnih delavcev. Regulacija stane zvezno vlada milione vsako leto. Ako se-

daj pomislimo, da dobi vlada svoj denar od svojih državljanov, potem moramo vedeti, da pridejo ti milononi iz delavskih žepov, kajti delavci so tisti, ki držijo na svojih ranah vso ostalo človeško družbo.

Leta 1911 so naredile železniške družbe v Z. dr. 930 milionov dolarjev čistega dobička. Pomislite, tako ogromno svoto čistega profita, h kateremu je vsakdo izmed nas prispeval. Toda mesto, da par privatnih oseb spravljata ta ogromni profit v svoj žep, zakaj ne bi prišel ta denar v žep vsega prebivalstva. To pa se da doseči edino z državnim lastništvom železnice! Toda kapitalistične stranke nočejo skupnega lastništva; to pa zato, ker so deležne tega profita. Za skupno lastništvo prometnih in proizvodnih sredstev se bori edino socialistična stranka. Kdor torej hoče, da se odpravi privatna lastnina železnice, trustov i. t. d., ta mora pomagati socialistični stranki do zmage, kajti naloga socialističnih zastopnikov v zakonodajnih in zakonovzvrševalnih uradih, ni, da si bo vsak kar najvišje napolnil svojo malho, kakor se to dela v kapitalističnih strankah, temveč njihova parola je: delaj dobro!"

Nestransko se širi.

Nestransko se zelo nalezljiva politična bolezen na telesu kapitalizma. V večjem obsegu se je ta bolezen prvič pojavila v Milwaukee, kjer so se republikanci ni demokratke združili, da naglasijo svoje socialiste. Od tu se sedaj hitro širi na vse strani. Imajo jo v Minneapolisu, v katerem je dole v Schenectady, N. Y., kjer je sodrug George Lunn s svojo upravo dosegel uspešno obdobje vredne uspehe, kar seveda kapitalističnim političnim klikam ni več. Zato delajo sedaj na to, da se vse protisocialistične stranke združijo, ker jim sicer ne preostaja nobenega upanja na uspeh pri prihodnjih občinskih volitvah. Kot posebno značilen pojav pa je dejstvo, da se je Chicago, ta skoraj da najmočnejša kapitalistična trdnjava, začela zavzemati za nestransko. Skrbni mestni očetje so uvideli pretečo nevarnost, da utegne biti pri splošno-danskih aldermanskih volitvah izvoljenih par socialistov. Dejstvo, da so bili v Chicagu pri jesenskih volitvah izvoljeni štirje socialisti v državno zakonodajno in da je socialistični kandidat za distrikt-nega pravdnika sodr. Cunnea dobi-ljal skoraj 110.000 glasov je navdalo slobovestne faktorje z velikim strahom; kajti isti dobro veče, da dobe s socialisti nadležne in nepodkupljive nadzornike nad se, ki bodo hoteli vedeti, kako se gospodarji v mestni hiši z ljudskim denarjem. Nobene stvari pa kapitalistični politiki tako ne sovražijo kot kontrolo nad seboj, tem ne ljubša jim je pa še socialistična kontrola, katere se ni mogoče znebiti tudi z denarjem ne! Da pa to pretečo "nevarnost" odstranijo, so začeli propagirati idejo nestranskarstva, kar se pravi z drugimi besedami, da hočejo iz vseh kapitalističnih strank ustanoviti protisocialistično stranko! Nestranskarstvo te vrste pa je vselej znamenje socialistične moči in oslabele-nosti nasprotnih strank. Kakor povsod bo imelo strankarstvo tudi v Chicagu tiste dobre posledice, da bo nezavednežem v delavskih vrstah pomagalo do spoznanja, da so republikanska, demokratska in progresivna stranka kapitalistična bitja, s krinkami prijateljstva do delavcev na obrazu.

Še danes naročite

DRUŽINSKI KOLEDAR!

Le še nekaj jih je na raspolago!

Sužnji v peklih jekla na dan!

Splošni štrajk jeklarskih delavcev v Pittsburgu in okolici. — Sledil bo štrajk v So. Chicagu, Gary, Jolietu, Clevelandu, Buffalu, Pueblu itd. — Boj proti največjemu kapitalističnemu zmagu - jeklarskemu trustu na cel črti. Sužnji "Steel Trusta" najbolj izkoriščani med vsemi delavci v Ameriki. — Vsi v vrste uni-je!

Živahno gibanje povsod.

Sužnji jekla se gibljejo. Sužnji v peklih železa in jekla peklih, proti katerim je divje-fantastiški posmrtni pekli z vsemi svojimi grozotami, kar jih je naslikala temna domišljija tekom tisočletij, le neznatna senca — v peklih na tem svetu: v Pittsburgu, So. Chicagu, Jolietu itd., kjer šumi in prasketa raztopljeno železo in jeklo v mogočnih plavžih in topilnicah in kjer večni sajasti dim polni ozračje daleč na okoli, — sužnji v teh peklih končno vstajajo. Sedmoglavi zmaj, največji monstrum, najpopolnejši industrijski gigant, kar jih je rodil kapitalizem — jeklarski trust je končno v areni, kjer bo organizirano delavstvo tirjalo od njega račun — saj za nekaj.

Jeklarski trust ima danes v svojih peklih širom Amerike okrog dvesto tisoč sužnjev, če ne več. In med vsemi sužnji, kar jih danes robuje ameriškim kapitalistom, najbolj so izkoriščani, najbolj zatirani, najbolj tlačeni, najbolj zaničevani, najbolj preganjani, najbolj teptani in najhitreje izsesani in vrženi na kup človeških razvalin ravno sužnji "Steel trusta". Biti suženj jeklarskega trusta pomeni biti suženj vse živice dni. Jeklarski suženj ne more nikamor naprej; ne more si pomagati na noben način. Ako mu debele razbeljene verige, železni drogovi, beložareči "pig iron" ali "hingot" prej ne odpali prstov, roke ali noge, ako ne utone v masi beložareče tekoče kovine, kjer je sliskati samo jeden evr! — in človeka ni več, tedaj je jeklarski suženj povprečno v par letih — pa naj bo še tak hrust — le senca svoje nekdanje postave, kup kosti zavrtih v kožo izžet, bolan, uničen. Kdor ohrani tekom deset robovanja v jeklarkem peklu nekdanjo moč in zdravje, je pač čudak. Življenje jeklarskega sužnja je življenje večnega boja med biti ali nebiti, boja med bomo eksistenco in bedo — sploh življenje največje mizerije, kakoršna si more izmisliti le sam satan v človeški koži. — Jeklarski sužnji delajo po 10—12 ur vsak dan in sedem dni v tednu. Povprečna plača pa znaša manj kot \$1.50 na dan. To pove dovolj.

In vsa ta ogromna masa "Steel trusta" do danes še ni organizirana. Zakaj ne — o tem bi povedala zgodovina tega trusta, če bi ga dokraja razgalili. Če bi razkrili čelo vrste zlobnih početij in satan-skih mahinacij, katerih se poslužuje trust sistematično leto za letom, da prepreči tudi najmanjšo iskrico samozvesti med svojimi sužnji; če bi povedali celo zgodovino o sistemu persekucij, zločinov, umorov in zlasti o sistemu nedosežne špijonaže, kakoršna si do danes še ni izmislil noben tiran na svetu, — potem bi imeli saj majhen košek slike, zakaj se ni še posrečilo organiziranemu delavstvu pridobiti jeklarskih sužnjev v svoje vrste. Danes naj citiramo le par stavkov iz spisa statista Frederick J. Haskina, kateri piše v svojem večjem delu "The immigrant in American life" tudi sledeče:

Naseljenci iz južne Evrope (Italija, Avstrija, Ogrska in Bal-kan) so dobrodošel material za lastnike veleindustrij v Ameriki kot tekstilna in jeklarska itd. Ti naseljenci, zadovoljni z malim in natlačeni v tovarne, opravljajo najtežja in najopasnejša dela, kakoršnih se domači delavci ne dotakne zlepa; a glavno je, da jih delodajalci lahko zadovoljijo z vsako plačo. Druga prednost, ki jo imajo ti naseljenci pred domačini, je ta, da v sled nepozna-nja jezika in ameriških ekonomskih razmer ne morejo priti v do-tiko z domočin organiziranim delavstvom, niti ne umejo, nobene potrebe za unijo, kajti, kakor rečeno, zadovoljni so z vsako plačo in z vsakim življenjskim pogojem, samo da imajo delo. Večkrat se je že zgodilo, da so veleindustrijalci le s pomočjo mase tno-zemskih delavcev preprečili mnogi štrajk."

Ta nepristranska sodba pisatelja, kateri pozna dobro razmere na polju ameriške veleindustrije, dokazuje jasno, zakaj "Steel trust" tako dobro uspeva in zakaj se jeklarski suženj vedno bolj pogreza v propast. Ogromna večina sužnjev v jeklarskih peklih sestoji iz naseljenecv in med njimi je največ Slovanov. V Pittsburgu, South Chi-cagu, Gary, Jolietu itd. robujejo po večini Hrvatje, Srbi, Slovenci, Poljaki, Slovaki in Italijani. To je tisti "dobgodošli material" za carja Morgana, Carnegija itd., ki jim kuje milione in milione s svojim znojem in s krvavimi srčami. In — ali je res, da je ta "material" že popolnoma odmrli za vsak čut samozavesti? Ali mora res ostati ve-kovčni rob "Steel trusta"? Ali se ne sme ganiti in zahtevati od svojih krutih gospodarjev le nekaj človeških pravic? Ali je res?

Mi pravimo: ni res!

Jeklarski sužnji so ljudje — niso živina, niso mule, ki bi vozile pod krutim bičem molče in udano dokler se bi zgrudile v blato...

Jeklarski sužnji so ljudje z vsemi človeškimi pravicami in pravi-ce si morajo zahtevati, boriti se za nje.

"American Federation of Labor" si je vzela nalogo, da organizi-ra jeklarske sužnje v vseh mestih v unije. Organizirani v unije zamo-rejo potem delavci v jeklarskih peklih nastopiti za svoje pravice, za izboljšanje svojih življenjskih pogojev — za večjo plačo, za krajši de-lavnik in druge olajšave. Seveda delo bo težavno; organizirati toliko mase priprostih delavcev mnogih narodnosti v jedno telo je kolosalno delo — in trust ne bo pustil. Toda boj se mora enkrat začeti. Brez boja ne pojde in čimprej, tembolj.

Delavci v peklih So. Chicage, Gary-a, Jolietu itd. na dan! Na dan sužnji najbolj tiranskega trusta, kar jih držijo ameriška tla! Združite se v unije! Organizirajte se! Borite se!

Generalni štrajk v Pittsburgu.

Frank L. Morrison, tajnik A. F. of L., je zadnjo soboto proglasi-l generalni štrajk v jeklarkah v pittsburgskem okrožju. Proglas je sledil javnemu shodu 2000 štrajkarju v Rankinu in Braddo-eku, ki so že en teden na štrajku za večjo plačo in pripoznanje uni-je. Štrajk se nanaša na 40.000 je-

klarskih sužnjev v Pittsburgu in okolici. Morrison izjavlja da bo štrajk sledil v vseh mestih, koder ima "Steel Trust" svoje tovarne in plavže, to je v So. Chicagu, Gary, Jolietu, Pueblu, Colo. itd.

V Rankinu je zadnji teden pri-šlo do krvavih spopadov med štrajkarji in šerifovimi pomaga-či. Jeden delavec je bil ustreljen

do smrti. Spopade je provociral trust po svojih nešteti vohunih in policiji.

V So. Chicagu in Gary so orga-nizatorji že par tednov marljivo na delu. Chikaška delavska fede-racija je zadnji teden izdala poz-iv v trinajstih jezikih za na jav-ne shode, ki so se vršili v nede-ljo.

Poziv za Slovence je pisan v taki slovenščini, da ga je docela nemogoče razumeti, zato ga pri-našamo tu v celoti. Glasi se:

UNIJE NA POMOČ!

Neorganizirani medni delavci vseh industrij se morejo braniti.

Medni delavci, ki so neorgani-zirani, uvidevajo in čutijo, kako nezmožni so v tirjanju pravice od svojih delodajalcev. Ravnali niso v soglasju s svojimi tovariši sode-lavci in njihove plače so zato osta-le vedno enako nizke, ali so se pa celo znižale. To pa zato, ker delodajalec dobro ve, da delavce kot posameznik ni v stanu pribo-riti si večjo plačo in boljše delo-vne pogoje. Isti delavci so celo ne-zmožni preprečiti znižanje svojih nizkih plač, ako se delodajalcem poljubi znižati jih.

Zaradi svojih neorganiziranih razmer ste postali žrtve nizkih plač, dolgih delovnih ur, slabih delovnih razmer, in to kljub dej-stvu, da je draginja tako narašča-la, da vaše plače ne zadostujejo za izdatke. Vi ste brez moči za obva-rovanje vas samih proti pogostim nezgodam, proti boleznim, ki se oglašajo pri vas čestokrat, proti brezdelnosti v slučaju industrij-skih kriz, ter proti drugim zlom, ki prihajajo nad delavce, zlasti nad neorganizirane. Vsa ta zla se morejo omejiti ali celo odpraviti, ako se združite v unije in postane-te del Ameriške delavske federa-cije (American Federation of Labor).

Vsa zla vaše industrije se ne dajo odstraniti na enkrat, toda dajo se spremeniti in olajšati po-tom popolne organizacije vseh de-lavcev, neoziraje se na to, če si ti najbolj strokovno izurjen delavec, ali če si preprost delavec.

Čas je tu, ko naj vas vse brez razlike na vašo vero in narodnost, trdno združi pravi duh bratstva in solidarnosti, ki sta neobhodno po-trebna, ako upate na odpravo gorja, priboritev pravice in izbolj-šanje svojih razmer!

Ameriška delavska federacija ima v svojem obstanku samo en namen: varovati pravice, pospeševati interese in dobrobit vsega delovnega ljudstva te dežele, brez razlike na narodnost, tako da se z njim pravično postopa ter da dobe delavci plačo, ki bo zadostoval za ameriški način življenja.

Uradniki in organizatorji Ame-riške delavske federacije so od časa do časa organizirali, in po-skušali organizirati delavce v raz-nih krajih, kjer ima vaša industri-ja svoje delavnice, toda ameriška delavska federacija vam ne more pomagati, ako se sami ne potru-dite, da bi sami sebi pomagali. Ve-liko in močno organizirano ameri-ško delavsko gibanje bo vam po-magal, ako imate resno voljo po-magati si.

Ameriška delavska federacija je neprestano zaposlena v boj za organiziranje vseh, izurjenih in neizurjenih delavcev v vaši indu-striji; rabi samo vaše podpore in vspeh je zagotovljen.

Vi bi lahko veliko pomagali te-mu gibanju in sicer v svojo lastno korist, ako bi svetovali svojim sorodnikom in prijateljem onkraj morja, kadar jim pišete, da naj ne hodijo v Ameriko eno ali dve leti iz svojih lastnih koristi.

Ako upate v najbližji bodočno-sti braniti svoje pravice in pospe-ševati svoje interese, čas in pri-liča sta sedaj tu.

Ako hočete več denarja za svoje delo — organizirajte se!
Ako hočete krajši delovni čas,

Nestrpnost nasprotni-kov.

Na noben način ne morejo kapi-talisti in njihovi politični slugi v Crawford County, Kansas, preboleti poraza, ki so doživeli pri je-senskih volitvah. Zlasti republi-kancem kar v glavo ne gre, da so zgubili vse politične šance v tem okraju; najbolj jih pa boli, da se se morali umakniti socialistom. Ker se jim ni posrečilo ovreči voli-tev pred sodiščem, poskušajo se-daj svojo srečo v državni zakono-daji. Sfabricirali so celo kopo laž-njihvih podatkov zoper soc. sena-torja sodr. Fred. W. Stanton, kateremu hočejo vzeti pravico do sedeža v senatu. Na njegovo me-sto hočejo posaditi republikanec, ki je dobil 400 glasov manj. Tako hočejo sedaj z nasiljem doseči to, česar niso mogli pri volitvah z de-narjem in triki. Naši sodrugi bodo storili vse mogoče, da se prepreči ta ostudna nakana brezvestnih ka-pitalističnih hlapčev.

Socialistični senator je imel po-vodom krivične gonje svojih na-sprotnikov interesanten govor, ki je celo pri najbolj zakrulenih za-grincenih vzbudil veliko pozor-nost. Dejal je med drugimi izjava-nji: "Delavce sem! Vse svoje živ-ljenje sem porabil za delo najtežje in najbolj nevarne vrste. Prišel sem kot deček delati pod zemljo kot promogar in do sedanje staro-sti 53 let, nisem prejel niti enega dolarja, katerega ne bi več kot zaslužil s svojim delom.

Ponosen sem, da sem član de-lavskega razreda.

Nobenega izmed vas, bogatimi neizavidam zaradi imetja. Jaz bi ne menjal svoje mesto z vašim bogatstvom. Hvala Bogu, nobeno-človeško bitje ni trpelo ali bilo oškodovano zato, da sem imel jaz in moji kaj jesti!

Pri novembarskih volitvah je 3840 mož glasovalo za me za državnega senatorja in 3,477 jih je glasovalo za mojega nasprotni-ka. Noben bankir, noben advokat in noben delavski izkoriščevalec ni glasoval za me. Moji glasovi so bili delavski glasovi..."

Od kod draginja?

Newyorški trgovec z volnenimi izdelki Joseph D. Holms je po dal kongresnemu odseku izjavo, iz katere je razvidno, da staneje volnene obleke, katere kupujemo po \$12—18, fabrikante le tri de-larje. Trgovine, ki kupujejo na debelo, dobijo te obleke po \$8-10. Te številke imajo namen uplavitv na kongres, da bi ta ne znižal col-nine na volno. Holms pravi, da bi obleka ne bila nič cenejša, ako bi se colnina docela odpravila, ker bi prekopovalci zvišali ceno, vsled česar bi odprava colnine ameri-škemu prebivalstvu nič ne koristi-la. Dokler bodo trusti in preku-povalci imeli proste roke, toliko časa bo draginja naraščala, pa naj bo carina ali pa ne. Stavba kapitali-zma se ne bo podrla, oko se ji ena opeka odzame.

organizirajte se!

Ako hočete boljše delovne raz-mere, — organizirajte se!

Ko ste enkrat prebrali to okrož-nico, dajte jo svojemu tovarišu — delavcu in govorite z njim o nji.

Informacije se dajajo radevolje, ako se piše na spodaj navedeni na-slov. Vsa pisma so zaupna! Pišite še danes!

Tovariši delavci, ganite se! Naj se duh edinosti in bratstva potopi globoko v vaše srce in vaše mož-gane. Organizirajte se, združite se, priklonite se!

Z bratskim pozdravom

Samuel Gompers,
predsednik A. F. of L.
Frank Morrison,
tajnik A. F. of L.

(Izdala American Federation of Labor. Glavni stan: 801—809 G St. N. W. Washington, D. C.)

DENARNI TRUST

Spisal Kari F. M. Sandberg. — Prevaj I. Molek

(Nadaljevanje.)

Ko so denarni mogotci na Angliškem in v Ameriki pokupili vse nove bonde, ki jih je izdala vlada l. 1870, začeli so rovariti, kako bi povečali njih vrednost. To se je zgodilo — kakor že omenjeno — z razdenarjenjem srebra leta 1873. Načrt, kakor po navadi, je bil zoot izšel v Londonu. Angliški bankirji so "zmetali skupaj" \$500.000 in neki Ernest Seyd kot dober zaupnik je bil poslan s to "svotico" v Ameriko. Trgovska zbornica (Chamber of Commerce) v New Yorku, vladni kontrolor krožečega denarja John J. Knox in predsedatelj finančnega odseka v senatu John Sherman so brž izdelali zakonsko predlogo po načrtu londonskih bankirjev, predložili v kongresu in jo spravili skozi s tako lakavostjo, da ogromna večina kongresnikov, ki je glasovala, ni znala kakšen namen je imela dotična predloga; vedel ni niti tajnik zveznega zaklada niti sam predsednik, kateri je zakon podpisal. Načrt bankirjev je bil, da se kolikor mogoče razveljavi srebrni dolar (ravnotisti čas je namreč zelo rasla produkcija srebra v Zedinjenih državah), in da se uvede zlata "standarda" ali vrednostna mera.

Ali zakon se je pa glasil za "svobodno kovnost" srebra, kar je tako lepo donelo na ušesa priprostitih državljanih, da ni živ krst pomislil — saj tako hitro ne — da bi bila v tem kakšna zvijača. Toda zakon ni imel nobene določbe, da se sme "svobodno kovati" tudi srebrni dolar in tukaj se je zvijača kmalu spoznala. Določba je sicer bila, da sme vlada kovati srebrni dolar, 420 grainov teže, ali na drugem mestu je bilo jasno povedano, da to mora biti le "trade dollar", ki ima služiti za azijsko trgovino in nikakor ne sme veljati kot enačba vrednote.

Demonetizacija (razdenarjenje) srebra se pa ni omejevala samo na Zedinjene države. Na Angliškem se je to zgodilo že l. 1816 in v Nemčiji, Danski, Švedski in Norveški je bil zlati monometalizem tudi vpeljan že leta 1871. Od leta 1873 je bila demonetizacija srebra izvršena v večini evropskih držav.

Washingtonska vlada je še ob času civilne vojne (zakon z dne 3. marca 1863) izdala papirnati dolar v manjših svotah — no 10, 25, 50 centov, \$1, \$2 itd. — in sicer v skupnem znesku 50 milijonov dolarjev. Vlada je preskrbela ta dolar z majhnimi stroški; stari, umazani in raztrgani bankovci so se mogli vsak čas zamenjati za nove v vladni zakladnici.

14. januarja 1875 je kongres sprejel zakon, kateri je določal, da se morajo obrabljene vladne note v nadalje izplačati samo v srebrnem drobižu. Zakon je dalje določal, da ima vlada nabaviti večjo zalogo srebra za kovanje drobiža in obenem da vlada izda nove bonde po 5%, kateri morajo služiti v plačilo za dotično srebro. S tem se je breme javnega dolga zopet povečalo; obresti so narasle za letnih 2.250, dočim je vlada na drugi strani zgubila vsako leto \$250.000 v obrabljenih notah.

Ravno tisti zakon je dalje odstranil vse prešnje ovire kroženju narodnih banknot in določil, da vlada mora od časa do časa v sorazmerju z razširjanjem narodnih banknot umakniti svoje note (zelenjake) iz cirkulacije in sicer vsakokrat do zneska 80 odstotkov, na kar jih mora izplačati v kovnem denarju. Posledica je bila, da je moral tajnik vladnega zaklada zopet poseči globoko v blagajno, tako da je končno skoro zmanjkalo kovane denarja. In naravno to so bankirji hoteli. Kongres je zopet dobil nov načrt — in sprejel je bil nov zakon za izdajo naknadnih bondov v znesku 400 milijonov dolarjev, ki so morali iti na trg, da vlada dobi denar za izmenjavanje svojega papirnatega denarja. Vedno bondi in več bondov! Plan Hazzarda in ostalih bankirjev v Londonu se je izvršno obnesel. Privatni bankovci so se širili v veliki množini in vedno bolj izpodirali vladne note. Zadnje niso prizadale vladni skoro nobenih stroškov, med tem ko je privatne banknote vlada, oziroma ljudstvo drago plačevalo. Treba je bilo jedno vrsto bondov, ki so služili bankam kot jamstvo za njih bankovce pri vladni in zopet drugo vrsto bondov, ki so odstranili vladne bankovce iz cirkulacije v svrhu, da naredi prostor za privatne banknote. Na vsakih tisoč dolarjev v privatnih bankovcih je vlada plačala davek \$100 v obliki obresti od bondov, ali 40 milijonov dolarjev obresti na vsakih 400 milijonov v privatnih banknotah na leto. To so bili časi — kakor so še danes — za parazite, ki so imeli bonde v rokah.

Omenjeni zakon z leta 1875 je dalje tudi določil, da morajo vladni zelenjaki v znesku treh milijonov dolarjev ostati neizmenjeni do 1. jan. 1879 nakar se imajo izmenjati v kovnem denarju. Zopet je bilo treba novih bondov.

"A bill to resume specie payment" se je imenoval dotični zakon. V resnici je pa bil le zato, da je pomnožil obrestonosne bonde in ugledil pot privatnim bankovcem. To je bilo jasno razvidno, že iz tega, ker zakon ni določal, da bi morale tudi banke izplačevati kovani denar, temveč se je dotična klavzula nanašala le na vladno zakladnico. Banke so se počutile popolnoma na varnem, ko je bil ta zakon sprejet, in so takoj znižale količino kovane denarja v svojih blagajnah za polovico; leto pozneje so imele komaj \$8 v zlatu na vsakih \$1000 v papirju. — 22. julija 1876 je kongres sprejel resolucijo, s katero je odzval "trade-dolarju" popolno zakonitost.

Med tem, ko so bankirji in ostali kapitalisti imeli tako rodovitna leta, niso mase ljudstva spale. V probujenih krogih izkoriščanih delavcev,

malih obrtnikov in trgovcev je rasla nezadovoljnost. Vstali so mnogi pošteni voditelji in povedali masam, da je novi bankirski sistem največji rop, ki se je kdaj izvršil nad ameriškim ljudstvom in da so zeleni bankovci najboljši in pravovelnjavni denar, ki bi jedini smel služiti ljudstvu kot sredstvo za izmenjavo. Narodne banknote so goljufiv in vsiljiv denar, ki se je vtihotapil, da izpodrine zelenjake. Tako so mase kmalu zvedele — seveda ne povečini — kako nesfamno varajo bankirji in ostali kapitalisti, ameriški in inozemski, ameriško ljudstvo in s kakimi škandaloznimi zvijačami so se polastili vlade naše republike, tako da imajo prvo in zadnjo besedo v reprezentativni zbornici in v kabinetu. Voditelji nezadovoljnih elementov so jih pozivali, da boj proti privatnemu denarju, proti sistemu narodnih bank in proti bondom mora se vršiti na političnem polju. Ljudstvo mora iztrgati vlado iz rok bankirjev. Posledica tega gibanja je bila, da se že isto leto, koje bil sprejet famozni zakon za nove bonde (1. dec. 1875) ustanovila nova politična stranka z imenom "Greenback Party". Stranka je predvsem zahtevala, da se morajo privatne banknote odpraviti in na njih mesto morajo zopet priti pojemajoči zelenjaki ali "greenbacks", po katerih si je stranka nadela svoje ime.

Vpliv nove stranke je bil takoj od začetka velik in sicer tako velik, da je kongres leto pozneje (1876) skušal preklicati zloglasni zakon iz prejšnjega leta (Resumption Act), toda senat je glasoval proti in zakon je moral ostati. 15. avgusta 1876 je kongres imenoval posebno preiskovalno komisijo, ki je imela dognati glavne vzroke takratnih slabih časov. In komisija je poročala: "Jedini in pravi vzrok stagnacije v industriji in trgovini, katero je občutili povsod, je padanje cen, kar izvira iz velikega pomanjkanja krožečega denarja."

Časi so bili slabi, veliko pomanjkanje povsod in "Greenback Party" je zadobivala vedno večjo moč. Vsegamogočnih denarnih baronov se je končno le polotil straš. Joseph Buell, tajnik bankirske asociacije v New Yorku, je 19. septembra 1877 razposlal vsem bankirjem okoliščino, v kateri jim zabičil, da morajo podpirati vse tiste časopise, ki nasprotujejo "greenbackerjem", a nasprotno odkloniti vsako patronanco zadnjim, kajti "greenbackerji težijo za tem, da bi odpravili denar, s katerim vi sedaj zalagate ljudstvo in če se jim to posreči, zavdan bo zasebnemu dobičku, ki ga sedaj vlečete, velik udarec."

Kljub vsem oviram je "Greenback Party" napredovala in pri volitvah v novembru leta 1878 je dobila 1.400.000 glasov in izvoljenih je bilo dvajset "greenbackerjev" v kongres. Bil je grd udarec za bondov lačne bankirje in sklenili so žrtvovati nekaj plena, da nasujejo ljudem peska v oči. — Še pred volitvami leta 1878 je kongres zopet spremenil zakon glede razdenarjenja srebra in določil, da so vladni bondi plačljivi v srebrnih dolarjih, ki imajo vsebovati 412½ graina standardnega srebra. Mesec pozneje je kongres sprejel takozvani Bland-Allison Act, katerega je predsednik Hayes vitral, toda zbornica ga je ponovno sprejela in vzakoniila. Po tem zakonu so zadobili srebrni dolarji popolno zakonitost in vlada jih je smela skovati vsak mesec do zneska \$4.000.000. Zakon je obenem določal, da sme vlada za depozitirano srebro izdati srebrne certifikate ali denarne note, ki morajo tudi imeti popolno zakonitost kakor srebrni dolarji. S tem zakonom je srebro zopet zadobilo prejšnjo veljavo kot denar in prejšnjo vrednostno mero. V marecu istega leta je kongres avtoriziral vlado, da je smela ponovno izdati za 4 milijonov dolarjev zelenih bankovcev, kolikor jih je uničila v prejšnjih letih. Par mesecev pozneje je John Sherman — isti John Sherman, vodja finančnega odseka v senatni zbornici, kateri je par let poprej vodil, izdelal predlogo za razdenarjenje srebra — izposloval, da se zelenjaki zopet sprejmejo v plačevanje carine na uvoz. S tem so tudi zelenjaki dobili malone vso prejšnjo veljavo in "Greenback Party" je triumfirala. Kolikor so pa bankirji na eni strani popustili, toliko so na drugi strani pobijali ravno tiste spremembe. Tako so pravzaprav sodni proces proti naknadni izdaji zelenjakov z dne 31. marca 1878, kateri je trajal šest let in še leta 1884 je zvezno vrhovno sodišče v Washingtonu razsodilo, da je bila dotična naknadna izdaja "greenbackov" v znesku 44 milijonov dolarjev popolnoma v soglasju ustave. Zopet zmaga za "greenbackerje". — 12. julija 1882 je kongres sprejel zakon, katerega je izdelal John Sherman in kateri je bil naperjen proti zlatim certifikatom. Bland-Allisonov zakon z leta 1878 je — kakor že omenjeno — določal, da sme tajnik vladnega zaklada izdati srebrne in zlate certifikate za depozitiran kovani denar. Srebrni in zlati certifikati so vladni bankovci, ki so istakotaki dobri in veljavni kakor zelene note. Bankirjem seveda to ni bilo po volji in najeli so zopet svojega zvestega hlapca Shermana, da je šel na delo. Novi Shermanov zakon je določal, da sme tajnik vladnega zaklada izdati več zlatih certifikatov kot pa samo toliko, kolikor znaša količina zlatega denarja in nekovanega zlata v zakladnici nad rezervo za izmenjavo "greenbacks". Bankirji so izračunali, da dotična rezerva, katere je jamčila za zelenjake, mora znašati najmanj 100 milijonov dolarjev v zlatu. Do tedaj še ni bilo zakona, kateri bi določal, koliko mora znašati rezerva zlata za izmenjavo zelenjakov ali katerihkoli vladnih not; sploh za nobeno rezervo ni bilo zakona. Zakladni tajnik je imel moč prodajati bonde za zlat denar, katerega je potem izplačal za zelenjake če je bilo treba; to je bilo vse. Ampak bankirji so ime li načrt za bodočo špekulacijo in zato so narekovali tak zakon in načrt se je seveda zopet dobro obnesel, kar bo razvidno pozneje.

(Dalej.)

Socializem in vojna.

Henrik Weber:

(Nadaljevanje.)

Napad Francoske in Piemonta na Avstrijo leta 1859, je prvič postavil demokraciji ta problem pred oči. Bi-li naj hitela Nemčija Avstriji na pomoč, bi-li naj branila Pad ob Renu? La Salle je bil proti temu, Engels za. Lassallu je bila Avstrija sovražnica — "reakcionarni princip". Treba jo je premagati, da lahko postaneta Nemčija in Italija svobodni narodni državi. Engels pa se je nasprotno bal, da bi poraz Avstrije ojačil francoski bonapartizem, pruski cesarizem, ruski carizem. Avstrijski poraz bi pomenjal: prvič ojačanje Bonaparte, torej nadaljevanje cesarstva na Francoskem, ugroženje levega renskega obrežja, za branitev nemškega ujedinjenja s francoskim orožjem; drugič izločitev Avstrije iz Nemčije, ustvaritev male nemške države, izročitev nemškega naroda pruski vojaški državi; tretjič ojačenje Rusije, ki ji bo slabost Avstrije odprla pot do Carigrada. Bonaparte da je zavzeval Rusije, carjev žandarm proti Nemčiji. Zato se mora Nemčija dvigniti proti Francoski. Ako napade Bonaparte Avstrijo ob Padu, ga mora Nemčija napasti ob Renu. Boj proti Rusiji je veljal Marxu in Engelsu tudi v tej krizi za najvišjo nalogo, kateri naj bi se uklonile vse druge.

Isto nasprotje se je ponovilo leta 1866, ko so Lassallejanci, na čelu jim Schweitzer, stopili na stran Prusije v prepričanju, da je treba Avstrijo "raztrgati, razkosati, uničiti, razdrobiti", da postane ujedinjenje in osvobodjenje Nemčije mogoče, medtem ko sta pričakovala Liebknecht in Bebel ravno od avstrijske zmage obnovljenje nemške revolucije. Končno se je ponovilo to nasprotje leta 1870, ko sta Liebknecht in Bebel odklonila vojne kredite, med tem ko so ne le Lassallejanci, temveč tudi generalni svet internacionale in braunschweigske stranke odbor Eisenachovcev zrlji na vojno kot na potrebno obrambno vojno Nemčije, na poraz Bonapartov pa kot na interes evropskega delavskega razreda. Edina je bila socialna demokracija šele po Sedanu, v protestu proti aneksiji Alzacije-Lotringije. Marx se ji je protivil iz razloga, češ, da bo aneksija povzročila na eno človeško dobo sovražstvo med Nemčijo in Francijo, da bo aneksija Francijo "pahnila Rusiji v naročje" in s tem ojačila rusko moč.

Tako je bilo z zahtevo vojne proti Rusiji začetna smer evropski politiki Marxove šole. Ko si je Rusija osvojila Kavkaz in podjarmila Poljsko, je naložila invaguralna adresa internacionale izza leta 1864, proletariatu dolžnost, da se mora voditi boj proti Rusiji kot "del splošnega boja za emancipacijo delavskih razredov." Z bojem proti Rusiji je podprl Liebknecht na nürnbergskem delavskem zborovanju leta 1868, odklonitev razoroženja; razoroženje da je nemogoče, dokler ni Rusija uničena, Poljska zopet upostavljena. Ko je Rusija leta 1878 zopet napadla Turčijo, se je Liebknecht za Turke zavzel in pozval Avstrijo, Francijo in Anglijo, da naj "z orožjem v roki Rusiji preprečijo nadaljno osvojevanje."

Zanj ni pomenjala vojna na Balkanu nič drugega kot odlomek v velikem boju za vprašanje: "republikansko ali kazaško?" To stališče seveda ni ostalo brez nasprotovanj. Protivila se mu je brošura, ki jo je izdal nemško-avstrijski sodrug: Ako je Rusija proti Turčiji in Avstriji, da s tem proti svoji volji pospešuje revolucionarni preustroj: ustanovitev svobodnih narodnih držav na razvalinah historičnih narodnostnih držav. Vendar pa je ostala vodilna smer socialno demokratske politike začetna po bojnem stališču proti carizmu.

Ko se je v 80letih zopet pojavila možnost nemške in avstrijske vojne proti Rusiji, je še enkrat vzplapolal stari srd proti carizmu. V tem času je nastala Engelsova klasična razprava: "Zunanja politika ruskega carstva" in Bebelov že večkrat omenjeni govor, da pojde nemški delavski razred z veseljem v boj, če bi bilo potrebno braniti Nemčijo proti ruskemu napadu.

Tako politika stare internacionale nikakor ni bila politika miru. Smatrala je vojno za neizogibno

posledico kapitalističnega načina proizvajanja. Šele s kapitalizmom da bo izginila vojna nevarnost. Dokler obstoja kapitalizem, da je mir utopijski. Proletarijat pa da ne more stati bojni politiki gospodujočih razredov brez zanimanja nasproti. Skušati, da jo mora potisniti v smer, katero zahteva njegov interes. Njegov najvišji interes pa da je uničenje Rusije.

Tradicija stare internacionale še danes vpliva na politiko socialdemokratskih strank. Na Francoskem so zlasti marksisti, ki jih je vodil Guesde, nasprotovali mirovnim tendencam, katere so hotele omogočiti vojno bodisi z mirnim sredstvom, pogodb, sklenjenih potom mirovnih sodišč, bodisi z bojevitim sredstvom splošne stavke; tem tendencam so nasprotovali marksisti z namkom, da mora vojna izgniti šele takrat, ko izgine kapitalizem. Na Nemškem se je bojevala skrajna strankina leвица, zbirala okoli "Leipziger Zeitung" in Bremer Bürgerzeitung" proti zavirovi po razorožitveni pogodbi z Anglijo z utemeljevanjem, da je razoroženje toliko časa utopijski, dokler obstoja kapitalizem. Na Angliškem je ono krilo socialne demokracije, ki ga je vodil Hyndman, zastopalo mnenje, da je, kakor preje Rusija, sedaj Nemčija najnevarnejša sovražnica evropske demokracije in da toraj Anglija potrebuje močno mornarico, po mnenju mnogih socialistov (Blatchford) tudi na splošni dolžnosti slonečo milico za obrambo nemških napadov. V Avstriji so se poljski sodrugi izjavljali ponovno, da je močna, branbe zmožna Avstrija potrebna za obrambo ruskega prodiranja. Ali vse te smeri zastopajo vendar samo manjšine socialističnih strank svojih dežel. Vodilne ideje internacionale se zelo razlikujejo od njih.

Staremu marksizmu lastno bojno stališče proti Rusiji tudi dandanes ni brez vpliva. Tudi v zadnji krizi je našlo glasnega odziva v mogočih napadih na carizem v manifestih balkanskih socialističnih strank, avstrijske splošne eksekutive, internacionalega socialističnega biroja; v propagandi nemških, francoskih in angleških socialistov za sporazumljenje teh treh dežel, katero naj bi omejilo moč ruskega carizma, ki izrablja njihovo nasprotje; v Rennerjevem govoru proti Schacherlu na zadnjem strankinem zboru nemško-avstrijske socialne demokracije. Tudi "revolucionarna frakcija" poljske socialistične stranke se sklicuje v svoji Rusiji sovražni agitaciji na marksistično tradicijo.

Ali politika internacionale se ne uravnava nič več pretežno po teh pomislekih. Njen najvišji cilj ni nič več boj proti Rusiji, temveč ohranitev miru. Politika socializma ima s politiko Marxa in Engelsa izza l. 1853, veliko manj skupnega kakor s politiko fritterderjev (proste trgovine), ki jo je Marx pobijal, s politiko Cobdenistov in Brightistov izza časov krimske vojne. Ta obrat internacionalega socializma si je treba tolmačiti iz spremembe v razmerju moči, katero je Evropa doživela izza onega časa, v katerem sta Marx in Engels formulirala in ustvarila svojo Rusiji sovražno politiko.

Izza ruskih porazov v kriskim vojni in na berlinskem kongresu je Evropo minil strah pred premočjo Rusije, Rusko poljedelstvo je začelo v težko krizo, lakota je vladala v deželi, državni zaklad je bil v stiski. Zgradba železnice v zahodni in srednji Evropi je omogočila nasprotnikom Rusije, da so lahko zelo hitro mobilizirali; Rusiji sami je ta prednost velika manj služila v dobro, kajti ogromna razsežnost dežele in slaba uprava zelo ovirata urno mobilizacijo. Ruski vojak, v sklenjenih vrstah starejšega časa neprekosljiv bojevnik, je bil manj sposoben pri razkosanosti strelskih oddelkov v moderni vojni, ki stavi na samostojno delovanje posameznega moža večje zahteve.

(Dalej prihodnjč.)

Iz naselbin.

MASCOUTAH, ILL. V št. 9. G. N. je bil priobčen dopis iz Ralph-ton, Pa., v katerem se tamkajšne delavske razmere tako opisuje, kot bi bil v tistem kraju pravi paradiz za delavce. V omenjenem dopisu piše dopisovatelj, da premogarji lahko zaslužijo od \$50.00 do \$60.00 na 14 dni. Želel bi, da bi bil pisec dosleden in povedal koliko časa delajo na dan, oziroma kedaj zjutraj začnejo in kedaj zvečer nehajo. Ko bi nam ta pisec to povedal, potem bi vse drugače sodili o tistih delavskih razmerah, kot moramo sedaj. Stvar je sledeča: Družba, ki študuje omenjene rove, je ravno takakot so vse druge kapitalistične družbe. Njeno geslo je izkoriščanje, tega se tudi popolno zaveda. Njeni delavci so še vsi neorganizirani, zaradi tega je prišlo že večkrat do velikih nemirov in štrajkov. Ker pa družba popolno kontrolira elo naselbino in vse kar je v naselbini, se ji je do sedaj še vselej posrečilo z izdajicami zatreti in uničiti vsako delavsko gibanje. Razmere v imenovanih rovih so grozne, reča ni nobenega. Delavci morajo delati po dnevi in ponoči. Dnevno delo se začne že ob 2. uri zjutraj ali pa še poprej in se dela do šeste ure zvečer, torej celih 16 ur. To je dvakrat toliko kot delajo organizirani premogarji. Kako se drugače z delavci postopa, tisto ni niti, da bi omenjal. Vse, kar delavce potrebuje se mora kupiti v kompanijskem "štoru" ali prodajalni. Kako blago in po kakšnih cenah se dobi po kompanijskih prodajalnah, to vedo prav dobro oni, ki ga morajo kupovati. Vsaka reč je najmanj 25% dražja in za 25% slabejša kot kje drugje. To vem dobro, ker sem bil tam in sem delal v istih rovih. Omenjenemu pisnu priporočam, da v prihodnje ne piše več kaj takega, ker drugače se mu lahko tako zgodi, kot se je zgodilo pred štirimi leti nekemu Zidanški. Omenjeni je pred štirimi leti na vsakojake načine ubogel delavce vabil v omenjeno naselbino, ravno v času, ko se je vršil štrajk. Ko so zapeljani delavci videli v kakšni namen se jih je dobilo tje, so napadli omenjenega delavca in prav gotovo se bi mu jako slabo godilo, da ga niso drugi potegnili strani in odpeljali v drugo naselbino.

Premogarji v Ralph-ton ne poznajo kakšen je dan. Solnce ne vidi drugake kot če ostanejo doma. Obžalovanja so vredni otroci, ti reviči komaj ali pa še ne poznajo svojega očeta. Pri teh resničnih in žalostnih razmerah se dobi še človek, ki se upa pohvalno pisati o delavskih razmerah in se še podpisuje delavec. Zakaj se ne podpisesh z lastnim imenom, da bi vsaj vedeli kdo si. Jaz te poznam, rad bi videl, da bi te poznali še drugi. Potem bi tudi znali, da nisi premogar, ampak nekaj drugega, kar se sramuje priznati.

Tovariše delavce pa svarim pred takimi brezimenskimi dopisi. Če pa gremo po starem roku potem moramo reči: "gliha skupno štrika."

Frank Lebar.

JOHNSTOWN, PA. Ker že dolgo ni bilo glasu iz naše naselbine, se je sklenilo na redni klubovi (št. 64) seji, da naj tudi naša naselbina povzdigne svoj glas ter protestira proti pisavi nekaterih slovlistov; zlasti G. N., ki piše, da Jugoslovani nismo nič vredni socialisti. Mi smo sigurni, da jugoslovani nismo nič vredni socialisti. Mi smo sigurni, kar bi bilo zoper načela mednarodnega socializma; vsled tega tudi G. N. nima prav nobene pravice kaj takega trditi. Ako smo protestirali proti vojnim lopovščinam in proti barbarskemu klanju na Balkanu, smo storili le svojo dolžnost kot razredno zavedni delavci in nič drugega; kajti mi vemo, da od vsega gorja in grozot, ki jih povzroče vojne, imajo le kapitalisti dobiček, delavci, proletarci, bojevnik, kojih kri se preliha, nimajo od vojne drugega kot gorje oziroma smrt. Kdor zagovarja vojno klanje in se navdušuje zanj, ta je pomilovanja vreden zaslepljenec. Žal, da je takih med slovenskimi delavci še jako veliko, to je, da je še malo razredno zavednih delavcev. Toda tudi ti morajo spredeliti svojo zmoto, otre-sti se pomislekov, spoznati svoj položaj ter pristopiti v vrste socialistične stranke, ki edina pobija

nenasitnost in ropateljnost vladajočega kapitalizma. Nevednost mora izgniti iz delavskih vrst in na njeno mesto mora stopiti spoznanje, da so delavci vseh narodov bratje, ki imajo skupne cilje in katere tlačni ena in ista sila — izkoriščajoči kapitalizem. Ta je edini delavski sovražnik in proti temu se morajo delavci združiti, boriti, ne pa med seboj, kakor se dogaja danes vsled nezavednosti delavcev.

Toda nihče se ne rodi s prepričanjem in spoznanjem. Vsakdo si mora svoje znanje pridobiti na ta ali oni način. In tu smo pri stvari. Prijetni do pravega spoznanja obstajajošči kapitalizem. To si mora šteti vsak zaveden delavec v dolžnost. Kdor je razumnejši in sposobnejši, ta ima tudi več dolžnosti! Vsak socialist, vsak razredno zaveden delavec, mora biti bojevnik, toda brez puške, sablje, kanonov in smodnika; njegovo orožje naj bo njegov razum in njegov boj naj bo agitacija za socializem in za socialistično časopisje, ki seka delavskim nasprotnikom — kapitalistom naj hujše rane! Naš boj je boj z uma svitlim mečem!

Tudi očitane, da smo socialisti brezdomovineci, kaže, da pri G. N. ne poznamo ali pa neočeno poznati socializma in sploh delavskega vprašanja. Človek, ki se tako brez miselnosti navdušuje za nekaj, česar nima, kar so mu vzeli drugi, je smešna prikazen. Vez pa, ki nas spajajo z našo rodno grudo, pa tudi mi upoštevamo. In ravno socialisti zahtevajo, da vsak človek lastuje kos svoje domovine. Za svoje tlačitelje, izkoriščevalce in preganjalce se pa ne moremo navduševati, če so ti prav slovenski.

Člani kluba so se izrazili, da ne čitajo več tega lista, ker se je izkazal za nasprotnika delavskih koristi in pravice. Želeli je, da bi se razredno zavedni slov. delavci povsod zavedali dolžnosti do sebi zvestega časopisja. "Proletarec" mora v vsako slov. hišo v Ameriki. To mora biti naše geslo, potem bodo pa tudi rodni bratje trpini začeli drugače misliti.

Čitateljem v naši naselbini naznanjamo, da je bil na zadnji seji izvoljen sodrug Mike Gabrenja za agitatorja za klub št. 65. Vsem ga toplo priporočamo.

S soc. pozdravom na vse sodruge in sodruginje —
J. H. za klub št. 65.

AURORA, MINN., 23. JAN.

Sicer nimam posebnih novic, a vseeno se moram oglasiti, ker nas je v A. S. št. 7. Jože Klepec nazval z "divjaki", sploh na način, ki je lasten le ljudem okrog A. S., kojega zastopnik je omenjeni Klepec. Seveda, ker se nad drugim ni mogel znebiti zaradi svoje slabe "bire" naročnikov, se je spravil nad socialiste. Hodil je par dni od hiše do hiše; a ni mu šlo po volji. Mislil je, da dobi toliko naročnikov, da jih še vpišati ne bo mogel. Pa kaj se hoče; če ima človek smolo, ima smolo, pa naj se obrne kamor hoče. Ker se nismo hoteli naročiti na njegov list, nas je za povračilo razglasil za divjake. Kako slabo je mister Klepec naletel priča to, da je moral iskati prenočišča po mrzlih hotelih, dasi je dosti rojakov, ki imajo gorka stanovanja. Ako bi agitiral za "Proletarca", bi bilo seveda kaj drugega, povsod bi bil dobrodošel. Kar smilil se nam je; kamor je prišel so ga pošteno in po zaslužju "spuicali", na kar mi ni preostalo drugega kot da pobere sila in kopita ter gre naprej.

Ko sem ga vprašal, kako je kaj z "biznesom", se mi je prav brido ko pritožil, češ, da so tu sirovi ljudje, ker se prenočišča ne more dobiti pri Slovencih. Midva sva se seznanila na pošti. Ponudil mi je karto od A. S. Rekel sem mu, da naj jo da onemu, ki se bo naročil na list. Drugi dan pa ga je nekdo iz hudomušnosti poslal k meni, češ, da sta pri meni dva, ki se bosta naročila. Prišel je res k meni. Vprašal sem ga, kaj misli o balkanski vojni. Dejal je, da se to njemu neumno vidi in da se pаметen človek ne tepe. S tem je pаметen zastopnik pokazal, da A. S. samo norec brije iz svojih čitateljev. Ta strokovnjak v delavskih razmerah je dalje trdil, da so sedaj nenavadno dobri časi, da vsak lahko dela, ako le hoče, da so tako dobre plače, da vsak lahko prihrani kaj, ako le hoče. Ta-

ko brihtna glava je ta gospod Klepec, da je dejal, da delavce na dan z enim dolarjem dobro izhaja, da, prihrani si lahko nekaj od enega dolarja! Bravo, Jože; prav dobro si jo pogruntal. Dvomimo pa, da bi se Jože hotel zadovoljiti z enim dolarjem. No ja, delavce itak nima pravice do boljšega življenja, si misli naš brihtni Joško in njegova Jolietka "gla-ha", ki pa sama nima nikoli zadosti. Po njegovem in njegovih vrednih komaradov mnenja, se delavcem danes tako dobro godi, da se jim bolje goditi ne more. Seveda, mi delavci vemo svoje, ker vemo kaj je delo, katero opravljamo. Vemo tudi, koliko more človek danes prihraniti. NIE! Zato pa tudi znamo ceniti vrednost "kunašnih" izjav oseb Klepečeve sorte!

Toda, če je tudi velemodri Jože Klepec vse tako izvrstno pogruntal, v eni trditvi se je tako zelo urezal, da bogpamagaj! In sicer v tem, ko pravi, da naš narod ni dovoljen za socializem, ali kakor se je že izrazil. Povedano naj bo le toliko, da bi bil mister Klepec stokrat lahko zadovoljen, ako bi dobil vse tiste naročnike, kakor jih ima "Proletarec" na Aurori.

Toliko za sedaj, drugič se pa lahko zopet malo pomenimo!
Ant. Šerjak.

McDONALD, PA. Gotovo je že več čitateljem in sodrugom znano, da se je osnoval jugoslov. socialistični klub v Primrose main. Zato opozarjam slovenske oziroma jugoslovanske trpine v tem kraju, da se pridružijo tej organizaciji ter tako pomagajo izvrševati težko nalogo, ki jo ima soc. stranka. Ako hočejo delavci doseči pravice, katere jim danes brezobzirni kapitalisti teptajo v blatu, se morajo združiti, organizirati ter tako se pripraviti za boj proti njim. Moč kapitalistov bi ne bila toliko, ako bi ne bili medsebojno organizirani. To te delavske pijavke prav dobro vedo, zato so se združili v razne zveze in truste, da tako lažje vladajo. Ako pa so se organizirali delavčevi tlačitelji, tedaj se morajo organizirati tudi delavci sami, kajti drugače ne morejo misliti na uspešen boj proti njim.

Poleg tega pa je treba pomisliti, da je danes vsa vlada, vse oblasti na strani kapitalistov in ne na strani delavcev. V slučaju štrajka ali drugega nasprotja med delavci in delodajalci, se bodo oblasti vedno postavile na stran delavskih tiranov. To pa zato, ker imajo delodajalci moč, da pridobe zase oblasti. Najbolj žalostno pa je to, da se postavljajo naproti delavski stališče ljudje, ki so bili izvoljeni z delavskimi glasovi. Na ta način si delavci vsled svoje nezavednosti pletejo od vsakih volitvah bič, ki potem udriha po njihovih plečih. Ta bič so kapitalistične stranke, ki poznajo delavca samo od volitvah, potem se pa ne menijo več zanj. Ako hočejo delavci imeti v postavo-dajnih in postavovirševalnih zastopih svoje zastopnike, ki bodo vselej in povsod varovali in se borili za koristi delavcev, tedaj se morajo odvrniti od kapitalističnih strank ter se pridružiti pravi delavski — socialistični stranki, ki je vselej pokazala, da stoji neustrašeno na braniku delavskih interesov. Delavci se morajo zavedati resnice, da se morajo sami rešiti, ako hočejo biti rešeni. Ako pa hočejo to doseči, morajo biti politično organizirani v samostojni, to je soc. stranki. Del te stranke je tudi štrajkov. soc. zveza, koje podružnica je naš klub. Dolžnost vsakega člana tega kluba, to je, vsakega socialista je, da agitira za socialistična načela, pred vsem, da agitira za socialistične liste med sodelavci.

Delavci naj se zavedajo, da stranka, ki dela za kapitaliste, ne more delati za delavce, kajti koristi delavcev in kapitalistov so si v vednem nasprotju.

Tovariši in prijatelji delavci! Ne držim okrižem rok in ne zdi-hujmo, da se nam slabo godi, da smo izkoriščani, temveč se pridru-žimo svojim tovarišem, ki se bo-jujejo zato, da se strmoglavijo stoječi krivični kapitalistični dru-žabni red ter se na mestu njega postavi nova človeška družba, družba svobode, enakosti in bratstva!

Sodrug.

Sharon, Pa. — Novo leto ima-mo že precej za seboj. Dan se je začel zopet daljšati. Tema se umi-ka svetlobi. Narava bo kmalu zo-pet oživila. Vse bo sililo v živ-ljenje. Kaj pa mi delavci, bomo tudi mi oživeli zajedno z naravo? Da, saj moramo. Ne samo zaradi tega, ker bo oživila narava, am-pak zato, ker nas sili k življenju sedanji gnijli kapitalistični si-stem. Razmere, v katerih se naha-jamo nas silijo, da se prebudimo iz spanja. Ako malo opazujemo človeško naravo, pridemo do pre-pričanja, da smo mi ljudje ravno na takem stališču, kot je rastlin-stvo. To je, da eni se poprej pre-bude iz spanja kot drugi, ravno tako kot v rastlinstvu. Nekateri rastline kažejo znake življenja, ko jih še sneg pokriva, zopet dru-ga mora greti sonce, predno po-kažejo znak življenja. Tako je tudi z nami delavci. Nekateri se začne takoj zavedati svojega po-ložaja, pri prvi priliki pokaže, da hoče živeti. Nekateri so zopet rav-no nasprotno. Vidijo, da se jim godi krivica, vidijo, da se jih iz-korišča. Da bi si pa znali poiskati pot iz te krivice, iz tega izkoriš-čevanja, tega pa ne. Tudi ko bi se kdó potrudil in jim pokazal pot bi mu ne verjeli. Z glavo ne-liko pokimajo kot v znamenje, da hočejo spati še naprej.

Da je temu tako, mi bode goto-vo potrdil vsak ki deluje in agita-ri za socializem. Zadnjič, ko sem se podal na agitacijsko pot za na-šega "Proletarca", sem mislil, da se bo nanj naročil sleherni dela-vec, ali temu ni bilo tako. Ko pridem do naših sotrpinov — dela-vec, jim lepo povem, kaj da že-lim od njih. Pokažem jim list, razložim jim vse natanko, ali to-variši so le kimali in majali z gla-vo, češ, to je brezverski list, kaj takega mi sploh ne čitamo; ako bom čital ta list, bodem gotovo pogubljen itd. Dokler je delavec tako praznoveren, da misli, ako bo čital časopis, da bo zaradi tega pogubljen in preklet za celo večnost, se nam lahko kapitalisti še debelo smejejo. Preslišati in po-žreti sem moral veliko pikrih be-sed, predno sem končal z mojo agitacijo.

Pripoznati pa moram, da ni bi-lo brez uspeha. Dobil sem štiri no-ve naročnike, s katerim moram biti za prvič zadovoljen. Drugič jih bom pa skušal več dobiti, ker sem se zaobljubil, da ne preneham prej, dokler ne bo "Proletarec" prihajal v sleherni slovensko hišo. Omenil sem, da sem dobil štiri nove naročnike, to se mi ravno tako vidi, kot da bi dal štiri "klo-fute" kapitalizmu in štiri črnu-harjem. Nič ne de. Mi moramo iti po začetni poti naprej do zaželje-nega cilja — do socializma, do so-cialistične zmag.

Pozdrav čitateljem "Proletar-c" kot tudi drugih svobodomi-selnih listov!
Jos. Paulenich.

CHISHOLM, MINN.

Named sem se Vap poslati par vrstic iz našega železnega okrožja. Po naključju sem dobil v roke list iz Joliet, v katerem skuša neki John Vesel v svoji ignoranci za-govarjati fanatizem in blamaže A. S. Pri tem hoče nekaj zavijati in ugovarjati dopisniku v Proletarcu št. 273. Priporočam ti, da je boljše, ako greš osebno k njemu in se o zadevi, katero hočeš v A. S. prinešiti v javnost, osebno po-govoriš. Nihče ne more pisati o stvarih, ki jih ne razume, naj-manj pa o socializmu. Tisti pa, ki pišejo o stvareh, ki jih ne raz-umejo, so duševne reve, zagri-zenci, ignorante, sploh ljudje, kateri imajo nekaj narobe v gla-vi. Ako želiš razmotrivati o socia-lizmu je neobhodno potrebno, da ga tudi natanko poznaš. Nabavi si tozadevne knjige in časopise ter mirno in nepristransko čitaj in pa študiraj. Ko bodeš enkrat natanč-no poznal bistvo socializma, po-tem boš lahko zanj ali proti nje-mu pisal. Znano nam je, da so večinoma vsi oni, ki pišejo proti socializmu veliki sebičniki in so-razniki delavske svobode in pra-vice. Želim, da se pisatelj dopisa v "Proletarcu" št. 273. še oglas-i s kako kritico za duševne blaz-neže, ki pisarijo v A. S.

Tebi "Proletarec" pa želim, da bi se vresničila želja in bi postal delavnik še letos. V ta namen sem voljan dati takoj \$10.00. In ka-kor vidim, je tukaj precej zaved-

nih delavcev, ki so pripravljeni dati v ta namen skupno \$200.00.

Pozdrav vsem čitateljem in čitateljicam lista "Proletarec"! Math Rihter, Box 308.

SKIDMORE, KAS. — Ker še ni-sem videl dopisa iz naše naselbine v "Proletarcu", sem se namenil napisati nekoliko vrstic.

Kaj veselega tudi sedaj nimam poročati, pač pa žalostno novico, da je nam kruta smrt ugrabila iz naše srede dobrega prijatelja in sodruga, člana kluba šte. 81 in člana društva "Prijatelj", štev. 76 S. N. P. J. — Bernard Robar-ja. Umrli je šel dne 14. januarja zjutraj zdrav na delo v premo-gov. Ob deseti uri dopoldne je pa-dla na njega velika plast kamen-ja in ga je takoj ubila. Ranjki je bil v najlepši dobi življenja. Mi-nulo leto se je bil šele oženil in po tako kratkem času je že moral za-pustiti svojo ljubljeno soprogo. Pokojni je bil splošno priljubljen, kar se je videlo na dan pogreba. Dasi je bilo slabo vreme, je bil vendar lep pogreb. Z Bernardom Robar je zgubil tukajšnji socia-listični klub svojega organizatorja in društvo "Prijatelj" predsed-nika. Naj mu bode lahka tuja zemlja!

Frank Čemažar.

Vukon, Pa. — Sporočiti moram malo iz te naselbine. Delamo vsaki dan, zasluži se tako kakešen pro-stor kdo ima: eni več drugi manj, kot je na splošno po premogokopih navada. Delavcev je dosti tu-kaj, zato tudi ne svetujem nobe-nemu sem hoditi.

Dne 16. jan. se je ponesrečil v premogokopu Westmoreland Coal Co. John Mlekuš. Nesreča se je pripetila na sledeči način: Mlekuš je popravil progo, po kateri je vozil iz prostora premog; njegov tovariš je pa delal prav blizu v drugem prostoru: napravil je streljaj premog. Ko tako delata, začne oni v drugem prostoru. Strel poči, in ker je bila stena tenka, je strel vdaril skozi in smrtno nevarno zadel Mlekuša. Ponesre-čene so odpeljali v Greensburg v bolnišnico, kjer je drugi dan 17. jan. od zadobljenih poškodb umrl. Ranjki je bil član društva S. N. P. J., katero se je v zveze zelo sla-bemu vremenu skupno s ženskim društvom polnoštevilno udeležilo spreveda k zadnjemu počitku na mirodvor.

Ranjki je bil v Ameriki 4 leta. Zapušča tri brate; eden je v Wick Haven, dva sta v W. Verginiji; v starem kraju pa v mater in sestro. Bodi mu lahka tuja gruda.
A. Laurič.

Drugi mednarodni kongres za rešitvo in preprečevanje ne-zgod Od 9. do 13. septembra t. l. bo zboroval na Dunaju II. mednarodni kongres za rešitvo in prepre-čevanje ne-zgod; na dnevnem re-du je varstvo delavstva v tovar-nah, na stavbah, v rudarstvu, na plavih, v zemljedelstvu in go-zdarstvu ter pri električnih na-pravah. Zbor se bo pečal tudi z rešitvom na morju in rekah ter v rudnikih in sorodnih obratih. Prvi kongres je zboroval leta 1912 v Frankobrodu ob M.

Osem sinov v vojni. Zdravko-vič, delavec v Lugi na Srbskem, star 70 let, ima osem sinov, ki so morali oditi vsi na vojno. Pri prvem pozivu so odšli trije, pri dru-gem eden, pri tretjem pozivu tri-je, a najmlajši, je odšel sedaj na dvajsetdnevno vajo. Doma pa je ostal starec in njegova žena, šest njegovih sinov in vnuki. Kako se jim godi, to si pač vsakdo lahko misli.

Kako je v sedanjem družab-nem redu razdeljena božja zem-lja? Orjaško posestvo v Virovitici na Hrvaškem, last knezov Schaumburg-Lippe, je definitivno in v celoti prešlo v roke novih po-sestnikov. Del posestva je kupil grof Draškovič, večinoma polja in manjše šume, ki jih namerava ta grof razparcelirati in z dobičkom razprodati kmetom. Ostalo pose-stvo ogromne šume, ki merijo nad 21.000 oralov, pa je za 15.400.000 kron kupila francoska "Société anonyme des Charbon-nages du Bois" s sedežem v Bu-dimpešti.

Izgubljeno bogastvo. Izgubljeno zogastvo zamore se zopet pridobiti, ako imamo svo-je glavo na pravem mestu. Potem zamoremo začeti z novo silo in po-

ADVERTISEMENT

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Naša parobrodna poslovnica je največja na Zpadu in ima vse najboljše oceanske črte (linije). Sifkarte prodajamo po kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K\$ \$1, brez odbitka. —

Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenci postre-ženi v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,818,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
— IN POOL TABLE —
M. Poldrugac 1816 So. Centre Ave.

Popolna razprodaja

Naša popolna razprodaja se je začela. Veliko znižanje na vsem zimskem blagu, kot obleke, suknje, klobuke, kape, itd., za mladeniče in odraslene moške.

Imamo najboljše obleke tvrdk: Cluett, Monarch, Intersta and Wilson Bros., ter srajce in spodnje obleke in klobuke tvrdke "Stenson".

KOTRBA BRATJE
S. W. Cor. 26th St. & Millard Ave.
Tel. Lawdale 3682. Obleko po meri.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raz-nih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1406
Telefon: Monroe 3447.

H. SCHWARTZ
ima popolno zalogo trpežnih oblek in druge moške oprave: klobuke, kape, čevlje ter vsakovrstne kufre.
164—166 N. Halsted St., Chicago, Ill.

H. COOPER
trgovca s živili na drobno in debelo.
Popolna zaloga sadja in zelenjave. Dobro in sveže jestvino na zapadni strani.
3744 W. 26th St., Chicago, Ill.
Naročila rapošiljamo na vse strani mesta. — Telefon Lawndale 762.

Dr. W. C. Glendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in raneceznik.
Zdravniška preiskava brezplačno — pla-tati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pe-ri; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago kličedi belniki naj pišejo slovensko.

POZORI! SLOVENCII! POZORI!
SALOON
s modernim keglijščem
Sveže pivo v sodčkih in butaljkah in druge namovrstne pijače ter majhne smodke. Potniki dobe tedno preno-čilo za nizko ceno.

Postrežba točna in ishrana.
Vsem Slovincem in drugim Slovincem se toplo priporoča.
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

agencijanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, 1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50
za celo leto, \$1.25 za pol leta.
opne za dopolnila. Pri spremembi bivalitke
se celotna naznanila tudi STAR! naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workers' Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije
Jugosl. socialistične Zveze v
Ameriki

Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.

Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill

RAZPAD KONSERVATIVNE
STRANKE NA ŠPANSKEM.

Španski sodrug Fabra Ribas po-
roča v "Humanité" o vzrokih, ki
so napotili bivšega diktatorja
Mauro in njegove somišljenike,
da so se umaknili s političnega po-
zorišča. Beg Ferrerovih morilcev
iz javnosti je katastrofalni poraz
konzervativizma na Španskem, ne
da bi ga smela liberalna stranka
vknjižiti kot svoj uspeh.

Maura in krvavi general La
Cierva, sta bila duša klerikalne
vlade leta 1909., ko je vstaja v
Barceloni dala reakciji povod, da
je obhajala divje orgije. La Cier-
va je tedaj sklenil, ustraševati
upornike na ta način, "da se ga
bo spominjal še četrti rod". Zna-
no je, kako je s pomočjo vojaške
justice izvršil svoj naklep in na-
polnil zloglasne montjuiske ječe s
političnimi nasprotniki, znana so
grozodejstva nad jetniki in justič-
ni umor Ferrera; po vsej Evropi
je tedaj nastal vihar ogorčenja
nad krvavimi zverinstvi klerikal-
cev. Z moralno podporo javnega
menja po vsem civiliziranem
svetu so vstali tedaj vsi liberalni,
republikanski in socialistični živ-
lji na Španskem proti klerikalni
vladi, ki se je zrušila pod vehe-
mentnim naskokom naprednih
strank. Jedro tedanjega gibanja
je bila zveza republikancev in so-
cialistov, ki je v svojem prvem
oklicu izjavila, da morajo Ferre-
rovi morilci za vedno izginiti s
političnega površja in da se ne sme-
jo nikdar več vrniti k vladnemu
krmilu.

Vzlie temu so se pozneje pod
Canalejasovo vlado voditelji reak-
cije trudili na vso moč, da dobe
državno oblast zopet v svoje roke.
Kralj bi jih bil rad poldinal na
vlado, a ni imel poguma, ker se je
bal kipeče ljudske nejevolje. Zda-
j ko je Canalejas padel kot žrtev
blaznega atentata, je reakcija zo-
pet dvignila glavo in glasilo kon-
servativnes tranke "La Epoca"
je bahavo naznanjalo, da zavlada-
ja na začetku tega leta konservat-
ivci; drug konservativen list je
že celo imenoval imena bodočih
mož: na čelu vlade bi stal Maura,
minister notranjih zadev pa bi bil
La Cierva. Konservativni življi so
neutrudljivo označevali svobodo-
miselnost politiko za katastrofo
monarhije, Alfonza XIII. za poli-
tičnega jetnika republikancev in
socialistov. Na vse načine so pri-
tiskali na kralja, da izroči vlado
konzervativcu Mauri. Alfonz
XIII. se iz strahu za prestolček
ni vdal konservativnemu pritisku
in je raje pustil vladno krmilo v
rokah liberalnega grofa Romano-
nesa, vsled česar je skoro sto kon-
servativnih poslancev in senator-
jev izstopilo iz parlamenta in se
umaknilo iz političnega življenja
sploh. Ampak liberalci, ki jim z
desne ne grozi več resen nasprot-
nik, niso enotna stranka, z jasnim
političnim programom. "Brez sa-
mostojne politike in razcepjenosti",
pravi Ribas, "se liberalna stranka
ne bo mogla dolgo držati pri
veslu. Kaj potem? V Španiji se ne
ponavlja več kriza strank, temveč
kriza vladnega sistema. Pravza-
prav je škoda, da kralj ni pove-
ril vlade Mauri. S tem bi bil za-
žgal vse mostove za seboj."

Ako je potekla Vaša naročnina
na "Proletarec", jo obnovite še
danes!

STAR PROTIDELAVSKI ARGU-
MENT.

Najnavadnejše in zato prav
močno skrhano orožje podjetnikov
je argument, da se delavcem
dandanašnji mnogo boljše godi,
nego se je godilo njih očetom in
pradedom pred petdesetimi, sto
leti. Podjetniki in njih zagovorn-
iki prav radi postrežejo delavst-
vu z opisom delavskih razmer, an-
no Domini... in končavajo svo-
je povesti z zelo koristnim nau-
kom: Glejte, kakor baroni živi-
te; bodite zadovoljni! Brzdajte
svoj pohlep!

Prav zanimiv odgovor na ta ar-
gument beremo v londonskih "Ti-
mesih"; spisal ga je angleški de-
lavec in valed tega velja v prvi
vrsti za razmere angleškega de-
lavstva. Še v mnogo večji meri pa
veljajo v članku izražene misli za
delavstvo na evropskem kontinen-
tu, ki živi splošno v daleč slabših
odnosih kakor delavec z otoka.
"Nesposobnost in prazno je razla-
gati delavcu, koliko bolje se mu
godi kot njegovemu pradedu na
začetku devetnajstega veka. Naš
delavec ni živel tedaj in ne pozna
razmer tistega časa. Z enako prav-
vico bi lahko povabili mladega
plemenitaša, ki potuje v spalnem
in jedilnem vozu ekspresnega vla-
ka, v poštini voz, kakor zahtevamo
od mladega plebejca naših dni, da
dela šest dni v tednu po dvanajst
ur za osemnajst kron. Primere z
razmerami pred sto, pred petde-
setimi in celo pred petindvajseti
leti so prazne in smešne. Računati
moramo le z gotovim dejstvom,
da se našemu človeku ne go-
di danes niti tako dobro kakor
pred desetimi, dvajsetimi leti.
Mezde so obstale ali pa celo na-
zadovale. Cene živila pa so močno
poskočile. Delo se je pospešilo.
Dobe nezaposlenosti so pogostnej-
še. Splošne delovne in življenske
razmere človeka so se poslabšale
vzlie upanju, da se še pred tem
časom izboljšajo. Delavec prav
živo čuti stisko in razočaranje.
Med tem pa čita o gospodarskem
procvitu in o naraščanju narodne-
ga bogastva. Naj so vzroki ti ali
oni, dejstvo je, da se godi delav-
cu danes slabše nego pred deseti-
mi, petnajsetimi leti in da se za-
veda pravice do boljšega življen-
ja. Preden se uspešno lotijo naši
državniki rešitve tega vprašanja,
morajo upoznati njega obsežnost.
Če se delavec godi n. pr. za pet-
najst odstotkov slabše in ako je
upal, da se mu bo godilo za pet-
najst odstotkov boljše, imamo tri-
desetodstotno pritožbo.

Le oglejmo si dokaze. V petlet-
ju 1907 do 1911 je bila nezaposle-
nost za sto odstotkov večja kakor
v petletju pred desetimi leti. Kar
poglejmo številke!

Odstotek nezaposlenih organizi-
ranih delavcev:

1897 do 1901	2.85%
1902 do 1906	4.91%
1907 do 1911	5.89%

Neprestano rastoča nezaposle-
nost je vse hujsa nego rast mezd.
Dočim je nezaposlenost narašča-
la od leta do leta za deset odstot-
kov, so rastle mezde le za pol od-
stotka v letu.

Jasno je, da delavstvo povpreč-
no v zadnjem času ni toliko zasu-
žilo kakor pred desetimi, dvanaj-
setimi leti. Priganjstvo, odprava
oddihov, odprava posebnega pla-
čila za izredno težko in umazano
dela in druge novotarije, ki v u-
radnih poročilih niso označene, so
povišek mezd izza leta 1897 več
kot izravnale.

Ozrimo se še na gibanje cen.
Ako izračunamo povprečno ceno
na podlagi "indeksovih števil"
trgovinskega urada (leta 1900 =
100), dobimo naslednje cene:

1897 do 1901	102.9
1902 do 1906	106.3
1907 do 1911	111.2

za govedino:

1897 do 1901	98.8
1902 do 1906	102.0
1907 do 1911	108.1

za slanino (ki je na Angleškem
jako važno hranilo):

1897 do 1901	101.6
1902 do 1906	111.4
1907 do 1911	125.4

mo še večjo intenzivnost dela, več-
jo nevarnost valed priganjstva
skoro v vseh industrijah, ali lahko
ustvarimo sliko sedanjega delav-
skega vprašanja.

DRŽAVLJANSKA VZGOJA.

Na Nemškem, pa tudi v Avstri-
ji se v zadnjem času javnost mno-
go peča z vprašanjem državljan-
ske vzgoje, predvsem z vprašan-
jem, kako naj ljudska šola z po-
globitvijo vpogleda v sedanji go-
spodarski, državni in pravni red
pripravi dorastajoči ljudski rod
za izpolnjevanje državljanških
pravice in dolžnosti.

Stara razredna država, fevdal-
na in absolutistična, ni poznala
državljanov v sedanjem smislu
besede: prebivalci državnega oz-
emlja so bili podložniki. Tudi
vladajočim stanovom in razredom
podeljene politične pravice niso
bile državljanске pravice, temveč
stanovski in razredni privilegiji
v nasprotju s politično brezprav-
nostjo ljudskih množic. Ljudstvo
je bilo ekzotično izključeno od
političnega življenja, od zakono-
dajne in od uprave javnih zadev.

Državljanec, prebivalec s politi-
čnimi pravicami srečamo stoprav v
modernej ustavni državi, ki sloni
vsaj po teoriji na "enakopravnosti
vseh", dasi tudi moderna raz-
redna država ni izvedla načela
enakih političnih pravice. V
starih časih so bile podložnikom
naložene dolžnosti zbrane v krat-
kem, jedrnatem stavku: Bodi po-
koren svoji gosposki! V modernih
državah pa so si skušali vladajoči
razredi in stranke s pomočjo jav-
nih oblasti ohraniti politično ku-
ratelo nad delavskimi sloji. Ni
jim šlo za politično vzgojo, za dr-
žavljanško vzgojo ljudskih mno-
žic, temveč za dresuro in temu
smotru so tudi podredili ljudsko
šolstvo. Šoli so naložili nalogo, da
prepreči politično izobrazbo dora-
stajočega rodu in da meša in po-
tvorja pojme; to ne velja le o ljud-
ski šoli, temveč tudi o višjih učil-
iških: povsod sistematično zane-
marjenje odločilnih in merodajnih
dejstev v interesu vladajočih fak-
torjev.

Da se v zadnjem času purgari-
skimi živili tako živo zanimajo za vpra-
šanja državljanске vzgoje, ki so
ga doslej tako trdovratno zane-
marjali, je provzročila s svojim
delom socialna demokracija: z več
desetletnim izobraževalnim delom,
ki začena že pri mladini, je iz-
gledala delavske sloje iz dosedanje
politične brezbriznosti, jih nava-
jala na samostojno politično mi-
šljenje, jim podajala državljan-
sko in splošno izobrazbo, ki preka-
ša povprečno izobrazbo purgar-
skih življev. Ta vzgoja, ta izobra-
žba delavskih množic gre jasno in
naravnost za tem, da se odpravi
sedanji državni in pravni red, da
se odpravi razredno gospodstvo,
da se upostavi delovno pravo.

Uspeh socialno demokratičnega
izobraževalnega in vzgojevalnega
dela se kaže na vseh pojavih poli-
tičnega življenja, političnih bojov,
v ojačenje socialne demokracije,
v naraščanju socialno demokra-
tičnih glasov, pri volitvah in man-
datov v javnih zastopih. Zaman
se trudijo vse konservativne avto-
ritete: kapital, cerkev, šola, mili-
tarizem, javne oblasti, da ustavi-
ta za razvoj, ki jih s strahom na-
daja. V tej zadregi so se zatekli
k misli, da je sedanji sistem ljud-
ske vzgoje izpolniti z državljan-
sko vzgojo mladine. Dasi o po-
drobnostih ni soglasja med njimi,
so vendar vsi konservativni življi
edini vtem, da mora državljanška
vzgoja služiti obrambi sedanjega
družabnega reda.

Resnično državljanško vzgojo
je socialna demokracija od nek-
daj zahtevala, ampak od konser-
vativnih življev izvirajoče pred-
loge gledamo z dvomljivim očes-
som, zakaj državljanška vzgoja,
ki bi zanemarjala ali pa pačila
vzroke, posledice in nuke, gospo-
darskih, socialnih in političnih
bojev, bi bila le sredstvo politič-
ne korupcije, zoper katero zasto-
pamo vsepovsod.

Gospodarske posledice na Balka-
nu. Listi objavljajo statistiko in-
solventne v Avstriji valed vojne na
Balkanu. Insolventnih je postalo
460 tirk v skupnem znesku 281
milijonov kron. Pri tem pa niso
nštete trdke z insolventami do
100.000 kron.

Beležki.

R-r-r-r-r-revolucija! — Brrr!
Ta je strah Tonetu Sojarju! Ta
mu dela sive lase-

V zadnji številki "A. S." kvoti-
ra sodr. E. Kristana, ki je na
shodu dejal, "da ko bo pri valit-
vah zmaga socialistična večina
se morajo kapitalisti nam podati.
Če se ne bodo hoteli z lepa, se
bodo morali pa s silo!" — Ta be-
seda "sila" — pravi Tone — po-
meni revolucijo, ker kapitalisti ne
bodo hoteli vsega iz rok dati pro-
stovoljno...

Tone Sojar ve že vnaprej, da
kapitalisti ne bodo hoteli dati
ljudstvu tisto, kar so pod kapita-
lističnim sistemom ljudstvu vzeli
postavnim potom. Da se izogne
R-r-r-r-revolucija, bi se morala ve-
čina (po Sojarjevi logiki) pokora-
vati manjšini kapitalistov in jih
pustili še vnaprej izkoriščati
ljudstvo!

Kakšne vrste parlamentarec pa
je vendar Tone Sojar! Ali morda
sploh ne vrjame v parlamentarno
akcijo? Ali je morda direkt akci-
onist ali celo krščanski anar-
hist.

Ali ni v vseh civiliziranih drža-
vah, kjer se vlada potom parla-
menta, pravilo, da vlada večina?
Ali ni tudi v Ameriki tako? Ali
ne bo Tafta zamenjal Wilsona,
Deneena Dunne, zato, ker so dobi-
li demokracije večino?

Sojar! Prosimo odgovori na to
vprašanje:

Ali bi socialisti, ako bi zmagali
pri volitvah na celi štiti, kakor so
napr. pri zadnjih demokracije, ne
bili opravičeni do tistih pravic
pravice glede vladanja, kakor so
demokracije?

Ktera stranka je v večini, tista
vlada; tista dela zakone, in zakoni
delajo revolucijo, če je treba tudi
s silo, kakor to dela danes vsaka
vlada.

Danes vlada kapitalistična vla-
da in zakoni se delajo v prid kapi-
talizma; silo za izvrševanje zako-
nov rabi kapitalistična vlada proti
delavstvu. Zakaj pa ima vsaka
država vojaštvo, policijo itd. če
ne za silo, potom katere izvršuje
svoje zakone. Ali bi torej sociali-
stična vlada ne smela rabiti te sile
da bi odpravila "moderno sužen-
stvo"?

Sojar je že večkrat trdil da on
sovraži bogatine — milijonarje; ali
iz njegovih izjav in vprašanj na
Proletarec, je razvidno, da bi on v
slučaju, da pride na površje so-
cialistična vlada, branil odločno
kapitaliste.

Sojar pravi, da ne vrjame v
rrrrrr-revolucijo. Po njegovem
mnenju bi se dalo doseči vse z
lepa. Ali kako naj se pa to izvrši
z lepa, ko Sojar že vnaprej ve, da
kapitalisti ne bodo dali zadovolj-
no tisto, kar so ljudstvu vzeli pod
kapitalistično vlado. Ali ima Sojar
mogoče kakšne ekstra medicine za
dosego sprave med delavci in ka-
pitalisti? Če je on tisti čudak,
ki je vstanu narediti, da bo volk
sit in kosa cela, potem je njegova
dolžnost, da to skrivnost razkrije
in jo uveljavi v korist človeštva!

Ej, Tone, če imaš tako dragoce-
ne zaklade v svoji glavi, tedaj po-
stariš se svetovno znameniti, kajti
z odkritvijo tvoje teorije nazvane
"Sojarizem" bi padli vsi doseda-
nji politični ekonomski, sociologi in
socialisti agitatorji kot Marx,
Engels, Kautsky, Bebel itd. R-r-r-
revolucija bi bila odpravljena en-
krat za vselej in marksdom bi nosil
lepo vrsto let lase v ne spremenje-
ni barvi.

Vidiš Tone, kako bo to imenitno,
hajti poznan boš po celem svetu
kot velem in ne le kot spoštovani
župnik čikaške slov. fare.

Zgani se Tonček, pa odpravi vse
rrrr-revolucije!

Reverend Tone Sojar stavlja
rad na Proletarca vprašanja, ker
bi se rad kaj naučil. Mi smo dose-
daj vedno ustregli njegovi zahte-
vi, vsled tega se smatramo opravi-
čeni zahtevati tudi od njega nekaj
odgovora, na tala vprašanja:

1) Ali vam je kaj znano o ame-
riških r-r-r-r-revolucijah, in kaj mi-
sliste o njih?

2) Ali vam je kaj znano o
teh?

3) Ali veste sploh kaj o svetov-
nih revolucijah izven onih na
Francoskem?

4) Ali smatrate "socialno revo-
lucijo", o kateri govorijo socialisti,
manj opravičeno nego katero dru-
go zgodovinskih revolucij?

To odgovorite, potem vam
bomo pa še kaj pojasnili.

Proletarčev račun za leto 1912.

CELOLETNI RACUN PROLETARCA
od 1. jan. do 31. dec. 1912.

DOHODKI.	
Prenos iz leta 1911	\$ 160.21
Naročnina	3,556.10
Majniška izdaja 1912	224.17
Oglasi	654.85
Tiskovine	597.37
Tiskovni fond	981.43
Knjige in brošure	150.17
Delnice	584.75
Družinski Kolekar	72.50
Listu v podporo	50.14
Poštne marke na roki	15.22
Frank Podboja uračun	14.46
Majniška izdaja 1911	6.10
Radniška Straža	2.85
Pany Julius	9.00
Razno	4.15
Petletna slav. izdaja	.85
Uredniku od nekod	1.00
Postnina	.80
Strankini znaki	.25
	\$7,086.37

IZDATKI.	
Tiskovni fond	\$1,079.48
Plače	937.00
Tiskarni	2,945.03
Plače in honorarij odborov	
za 1911	145.00
Provizija od naročnine	245.85
Provizija od oglašev.	80.34
Postnina second class mail	116.03
Uradne potrebine	48.55
Postnina—marke	72.95
Prevodi	96.00
Rent	20.00
Frank Petriču za razne izdatke	21.00
Knjige	67.71
Pany Julius	9.00
Provizija od prodaje knjig	6.48
Ciščenje urada	2.00
Davki korporacije	2.55
Radniški straži	1.00
Selitev urada	5.75
Nagrade	1.50
Telegrami	1.40
Vožnje	1.97
Express	1.25
Klišeji	3.42
Vzba Proletarca	1.00
Izmena čekov	3.20
Plin	.16
	\$5,922.37

DOHODKOV \$7,086.37
IZDATKOV 5,922.37

V blagajni dne 31. decem. 1912. \$1,164.00

IMETEK.	
V blagajni dne 31. dec. 1912.	\$1,164.00
Knjige in brošure v zalogi	467.87
Računi za oglašje znašajo	175.00
Obvezne note	425.25
Posojila	26.50
Oprava in pohištvo	49.00
Tiskovine	8.00
	\$2,324.62

DOLG.	
Slovenski sekciji J. S. Z. za	
knjige	\$ 221.25
Obveznosti napram naročnikom	1,500.00
204 prodanih delnic po 10 dol.	2,040.00
Družinski kolekar za l. 1913.	72.50
Frank Podboja uračun	14.46
"Zarji" za roman Matji	30.00
Jugosl. soc. klubu št. 1 za knjige	18.33
	\$3,896.54

Skupaj \$2,324.62

IMETEK \$2,324.62

DOLG 3,896.54

Primanjkljaj \$1,571.92

za nadzorni odbor:

Jos. Zavertnik st., s. r.

John Molek, a. r.

Chicago, Ill., dne 4. jan. 1913.

Proletarčev račun za preteklo
leto je zanimiv. Ako primerjamo
račun z onim iz leta 1911, vidimo,
da je Proletarec lepo napredoval.
Kdo je k temu napredku največ
pripomogel, ni težko ugeniti: šla-
ni slovenske sekcije, ki so agitirali
za tiskovni fond in pridobili listu
novih naročnikov. Iz tega lepega
napredka je razvidno, kaj vse se
da doseči, kjer vlada sloga in na-
vdušenje za podvzeto akcijo.
Marsikdo je menil, da Proletarec
ne bo nikdar vstanu zbrati potreb-
nega fonda za povečanje lista.
Toda praksa je pokazala, da so
Proletarčevi čitatelji vstanu zve-
stili vse, kar je v korist našemu
gibanju; kajti zbrali so ne samo
zaželjene svoto tisoč dolarjev,

Premog — pravi Sojar — ni za
Proletarčeve nič vreden, dokler je
zemlji. Sojarju je pa vreden, pra-
vi. — Well, mi ostanemo pri svoji
trditvi. Sojar in tisti, katerim je
premog vreden pod zemljo, naj pa
špekulirajo z njegovo vrednostjo.
Toda ključne te spekulacije je zopet
v delu, kajti nobena spekulacija
brez delovne sile ne more biti
praktična spekulacija. Če na Sojar
misi "poetično" spekulacijo, ali
bolje teoretično spekulacijo — mu
jo pa drage volje pustimo, kajti
vse lahko je mogoče, da ima on
take domišljije in misli, je dovolj,
če stoji v njegovi sobi peč, premog
pa v Kansasu pod zemljo, a on
tišči svoje roke v peč in premog
oddaljen 500 milj; greje Sojarje-
vo peč! Ne! — Šur! Take domišl-
je so v Ameriki dovoljene!

Avstrija in Srbija.

Nasproti vestem o slabih odno-
šjih med Srbijo in Avstrijo zav-
zemajo evropskih krogih po ve-
steh iz najboljših virov sledeče
stališče: Med obema državama je
nekoliko vprašanj, ki še niso do-

temveč še lepo svoto čez tisoč. Iz
vzorne akcije naših sodrugov pa je
posneti, da se lahko zanašamo, da
bodo tudi druge akcije, ki pridejo
še na vrsto, izvršene z isto soli-
darnostjo in vnemo, kakor je bila
glede tiskovnega fonda in nabira-
njem novih naročnikov.

Kako se razlikuje napredek
Proletarca od napredka iz leta
1911 je razvidno najjasneje iz sle-
dečih primir:

	Leto 1911	Leto 1912
Naročnina . . .	\$1,484.75	\$3,556.10
Oglasi	453.46	654.85
Tiskovni fond	355.42	981.43
Knjig prod.	137.46	150.17
Delnic prod.	50.00	584.75
Tiskovine	30.54	597.37

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1894.

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kanso.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURSE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERZEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.
Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.
Spisal Maxim Gorkij.

— Že prav ...

Bukin se je mrko spustil na klop. V njegovih temnih besedah je bilo nekaj ogromnega in važnega, nekaj žalostno očitojočega in navnega. Vsi so čutili in celo sodniki so prisluškovali, kakor da bi pričakovali odmev, glasnejši od teh besed. In na klopih za občinstvo je vse zamrlo, le tiho plakanje je zatrepalo v zraku. Potem se je državni pravdnik nasmehnil in zmajal z rameni, načelnik plemstva je zamolkel zakašljal in zopet se je zbudil šepet in se nemirno vil po dvorani.

Mati se je sklonila k Sizovu in vprašala:

— Ali bodo govorili sodniki?

— Je že vse končano ... le še sodbo razglase ...

— Drugega nič?

— Ne ...

Ni mu verjela.

Samojlova se je nemirno premikala na klopi, zadevajoča mater z ramo in s komolecem, in tiho govorila možu:

— Kaj je to? Kako je le mogoče?

— Vidiš, da je mogoče ...

— Kaj pa bode ž njim, z Grišom?

— Molči ... potrpi ...

Vsi so čutili, kakor da bi se bilo v njih nekaj premaknilo, razrušilo; ljudje so nedoumno migali z zaslepljenimi očmi, kakor da bi pred njim zagorelo nekaj žarkega, v nejasnih obrisih in z neznanim pomenom, ampak s strašno privlačno silo. In ker niso razumeli velike stvari, ki se je nadomaj pojavila pred njimi, so naglo zamenjavali novo čustvo z malim, očitnim in razumljivim čustvom.

Stari Bukin se ni nič zatajeval in je zašepetal glasno:

— Dovolite ... zakaj pa ne pustite človeka do besede? Državni pravdnik sme govoriti, kolikor le hoče ...

Poleg klopi je stal uradnik, migal z rokami ljudem in polglasno govoril:

— Tih ... Tih ...

Samojlov se je naslonil nazaj in gođel za hrbtom svoje žene:

— Dobro ... recimo, da so krivi ...

Ampak razlože naj nam! Zoper kaj so pa nastopili? Zoper vse? ... Rad bi razumel! Tudi jaz imam svoj interes ...

Kje je resnica? Rad bi vedel ... dajte, naj povedo!

— Tih! — je vzklil uradnik in mu zagrozil s prstom.

Sizov je mrko kimal z glavo. A mati je strmela na sodnike in videla, da so se vse bolj vznemirjali razgovorjaje se drug z drugim z nerazumljivimi glasovi.

Hladen in opolzel glas njih govornice se je dotikal njenega obraza in zbujal trepet na njenih licih, neprijeten, bolehen občutek v uših. Materi se je kar zdelo, da govore o telesu njenega sina in tovarišev, o krepkem, golem telesu, o mišicah in udih mladeničev, polnih goreče krvi in žive sile. To telo neti v njih zlobno, brezsilno zavist beračev, vztrajno poželjen je izžerpanih bolnikov. Z ustni čmo kajo in obžalujejo ta telesa, sposobna za delo in bogatstvo, za nasladi in za stvarjanje. Sedaj bodo ta telesa odtegnjena življenju, odreko se mu, seboj odneso možnost,

da jih imajo, da izkoriščajo njih silo in jo uživajo. In zategadelj zbujajo mladeniči v starih sodnikih masčevalno, bolešno razburjenost različne zveri, ki vidi svež živež, a nima več moči, da bi ga pograbila, ki je izgubila sposobnost, da se nasiti s tujo silo, in bolešno gode, bolešno tuli, vidi, da mu uhaja vir nasičenja.

Ta sirova in čudna misel je privzemala tem določnejšo obliko, čim pozornejšje je motrila mati sodnike. Nič niso skrivali, tako se ji je zdelo, nemirnega poželjenja in brezsilne zlobe lačnih, ki so časih mogli obilo požreti. Nje, žensk in materi, kateri je telo njenega sina zmerom dražje od tega, kar se imenuje duša, je bilo strašno videti; kako so njih potuhnjene, ugasle oči polze po njegovem obrazu, otipavale njegove prsi, pleča, roke, se trle ob goreči koži, kakor da bi hoteli zažareti in segreti kri v okorelih žilah, v izžerpanih mišicah napol mrtvih ljudi, oživljenih nekoliko s poželjivostjo in zavistjo k mlademu življenju, ki so ga morali obsoditi in odvzeti sami sebi ... Zdelo se ji je, kakor da bi sin čutil vlažne, neprijetno ščegetajoče poglede in da se trepetaje ozira nanjo.

Pavel je gledal mater v obraz z nekoliko utrujenimi očmi, mirno in prijazno. Časih ji je pokimal z glavo in se posmehal.

— Kmalu nastopi svoboda! — ji je govoril ta nasmeh in pogladil materino sree z mehкими rokami.

Naenkrat so vstali vsi sodniki. Tudi mati se je nehote postavila na noge.

— Odhajajo! — je dejal Sizov.

— Po sodbo? — je vprašala mati.

— Da ...

Nje napetost je naenkrat popustila, telo je prevzela duševna, vroča utrujenost, obrv ji je zatrepala in na čelu se je pokazal pot. Težko čustvo razočaranja in žaljenosti se je vilo v njeno sree in se brž prerodilo v duševno zaničevanje sodnikov in sodišča. Začutili so bolečino v obrvih je segla z dlanjo po čelu, se ozrla — sorodniki obtožencev so stopili k omrežju, dvorano je napolnil zamolkel razgovor. Tudi ona je stopila k Pavlu, krepko stisnila njegovo roko, zaplakala od žalosti in radosti. Pavel ji je dejal prijazne besede, Malorus se je šalil in smejal.

Vse ženske so plakale, bolj iz navade kot od gorja. Gorja, ki kakor nenaden, top udarec po glavi vzame zavest, pravzaprav ni bilo; le žalostno čustvo je bilo, da se je treba ločiti od otrok, a tudi to čustvo je tonilo in se razkrajalo v vtiskih tega dne. Očetje in matere so gledali na otroke s čudnim čustvom, ki se je v njem nezavestno do mladih, zavest nadkrijevanja otrok zlivala s spočitovanjem do otrok. Bridka, usiljiva misel o bodočem življenju se je obrusila ob radovednost, ki jo je zbujala mladina, smelo in nebojazljivo govoreča o drugem, boljsem življenju. Čustva so se začela razvijati, ker jih ni bilo mogoče izražati, besede so se tratile obilno, ali razgovor je bil o preprostih rečeh, o perilu in o obleki, da treba ohraniti si zdravje in ne dražiti gosposke za prazen nič.

— Vsi so utrujeni, prijatelji! — je dejal Samojlov svojem sinu.

— Mi in oni ...

A Bukin je mahaje z rokami

prepričeval svojega mlajšega brata: — To ravno — pravičnost! Drugega ne! A tega ne morejo poznati.

— Ohrani mi škorec ... rad sem ga imel.

— Ko se povrneš, bo še cel! ...

— Kaj hočem tam? ...

A Sizov je držal nečaka za roko in potisnil govornik.

— Torej, Fjodor ... proč greš.

Fjodja se je sklonil, mu zašepetal nekaj na uho in se poredno nasmehal. Tudi sodni vojak se je nasmehal, a takoj napravil strog obraz in zakašljal.

Mati je govorila s Pavlom kakor drugi — o obleki, o zdravju, a v prsih se je pretilo desetero vprašanj o Saši, o sebi, o njem. A pod vsem tem je ležalo in se medlo razrašalo čustvo preobilne ljubezni do sina, združeno z željo, da mu ugaja, da se približa njegovemu sreči. Strašno pričakovanje je zamrlo pustivši za seboj le neprijeten trepet ob spominu na sodnike, nekje na strani temno misel na nje. Začutila je v sebi zarodek višje, svetlejše radosti, ni je razumela in je bila v zadregi videč, da govori Malorus z vsemi. Videč, da je njemu ljubezen nujnejša kot Pavlu, ga je ogovorila:

— Sodišče mi ni bilo po godu! — mu je dejala.

— Zakaj ne, mamica? — je vzklil Malorus s hvalečnim nasmehom.

— Ni strašno ... nerazumljivo je ljudem, čigava je pravica? — je neodločno dejala mati.

— Oho, kaj vse zahtevate! — je vzklil Andrej. — Ali greš mar tu za pravico?

Vzdihnila je in dejala smeje: — Mislija sem poprej, da bo strašno ...

— Veš, mama, kje je služba resnice? — je tiho dejal Pavel, kakor da bi jo prosil za kaj.

— Druge nikjer, teta! — je pristavil Malorus.

— Sodišče se vrača! — Vsi so skočili na svoja mesta.

Opiraje se z eno roko na mizo je začel predsednik čitati z žuborečim glasom zakrivši obraz s papirjem.

— Obsojeni! — je dejal Sizov. Vse je postalo tiho. Vsi so vstali in gledali na starca. Majhen, suh, ravan, je bil podoben palici, ki jo drži nevidna roka in se nanjo opira. Tudi sodniki so stali: okrožni glavar je sklonil glavo na pleča in se oziral proti stropu, župan je prekril roke na prsih, načelnik plemstva si je gladil brado. Sodnik z velikim obzrom, njegov zabuhli tovariš in državni pravdnik so gledali proti obtoženem. In v zad za sodniki, s portreta je gledal preko njih glav car v rdeči uniformi, z ravnodušnim, belim obrazom in polico mu je lezla žuželka ali pa je trepetala pajčevina.

— V prenosu! — je olehčano vzdihnil Sizov. — Končano je, hvala Bogu! Govorili so — ječa! To ni nič, mati ... Nič!

— Vedela sem ... — je odgovorila mati z utrujenim glasom.

— Vendar ... Sedaj je gotovo! Kdo jih pozna?

Obrnil se je k obsojencem, ki so jih odvedli in dejal na glas: — Na svidenje, Fjodor! In vsi drugi ... Srečno!

Mati je molče pokimala sinu in drugim. Rada bi bila zaplakala, pa je bilo sram.

XXVII.

Odšla je s sodišča in se začudila, da je že noč nad mestom, da gore svetilke na ulici in zvezde na nebu. Okolo sodišča so se zbirale gruče ljudi, v mrzavi je škripal sneg pod nogami, mladi glasovi so doneli. Človek v sivem bašliku je pogledal Sizova v obraz in ga urno vprašal:

— Kako se glasi sodba?

— Preznanstvo.

— Vseh?

— Vseh.

— Hvala.

Človek je odšel.

— Vidiš? — je dejal Sizov. — Vprašanje ...

Zdajci ju je obkolilo deset mladeničev in deklet in vzklili so vabeči ljudi. Mati in Sizov sta se ustavila. Izpraševali so ju o sodbi, o tem, kako so se obnašali obtoženci, kdo je govoril, o čem — in iz vseh vprašanj je donela ena in ista iskrena, goreča radovednost.

— Gospoda! To je mati Pavla Vlasova! — je nekdo neglasno zaklical, in vsi so umolkli.

— Dovolite, da vam stisnem roko.

Krepka roka je stisnila materino roko in nekdo je vznemirjeno izpregovoril.

— Vaš sin nam bo vsem za zgled moštva ...

— Živeli ruski delavci! — je zadonel zvonek klic.

— Živela revolucija!

Hrup je naraščal, se množil, planil zdaj sem, zdaj tja; odposod so vreli ljudje in postajali okolo Sizova in matere. Po zraku so švigali policijski žvižgi, ampak njih čvrstje ni zadušilo krikov. Starec se je smejal, a materi se je vse to zdelo kakor prijetne sanje. Zasmejala se je, stiskala roke, priklanjala se, in drobne svetle solze so ji stiskale grlo. Njene noge so trepetale od utrujenosti, a z radostjo nasičeno sree, ki je vse dovezemalo, je odsevalo vtiske kakor svetlo površje jezera. Blizu nje je govoril jasen glas vznemirjenosti:

— Sodrugi! Prijatelji! Počast, požirajoča ruski narod, je danes zopet pogoltnila s svojim brezdnim, požrešnim žrelom ...

— Ne, mati, pojdiva! — je dejal Sizov.

V tem trenutku se je od nekega pojavila Saša, vzela mater pod pazduho in jo urno vlekla seboj na drugo stran ulice rekoč:

— Pojdite ... udarili bodo na množico, ali pa začno z aretacijami ... Kaj? Preznanstvo? V Sibirijo?

— Da, da ...

— A kakšen je bil ... in je kaj govoril? Sicer pa vem Silnejši in preprostejši je bil od ostalih ... in tudi tsi, kajne? Mehak je, nežen, ali sram ga je razodeti svoja čustva ... Jasen in trd je kakor sama resnica ... V njem je vse ... vse! A v marsičem si dela silo sam ... iz strahu, da ga moti pri delu, dobro vem ...

Njen goreči šepet, njene strastne besede so pomirile materino razburjenje in poživile njene upadle sile.

— Kdaj pojdete k njemu? — je tiho in ljubeznjivo vprašala Saša in stisnila njeno roko k svojem telesu. Uverjeno je dekle gledalo predse in odgovorilo:

— Čim najdem koga, ki prevzame moje delo ... Tudi jaz čakam na državnega pravdnika. Najbrž me tudi preženo v Sibirijo ... tedaj izrazim željo, da me pošljejo tja, kjer bo on.

Odzadaj se je oglasil Sizov:

— Pozdravite ga tedaj v mojem imenu ... Sizov, veste ... On me pozna ... Stric Fjodora Mazina.

Saša se je ustavila, se obrnila in iztegnila roko.

— Znana sem s Fjodjo, kličejo me za Aleksandro.

— A po očetu?

Pogledala ga je in mu odgovorila:

— Očeta nimam.

— Umrl je, kajne ...

— Ne, še živi! — je nemirno odgovorila Saša in nekaj trmasto, svojeglavo je zavzelo v njenem glasu in se pojavilo na njenem obrazu. — Graščak je, zdaj deželni glavar, pa ropa kmeti ... in jih bije.

— Tako? — je odgovoril Sizov ves iz sebe; molčal je nekaj pihov. In dejal stopajoč poleg dekleta, ogledujoč ga od strani:

— Mati, zbogom! Na levo krenem ... Obišči me kdaj, da se pomeniva kaj pri čaju ... Na svidenje, gospodična ... stroga ste z očetom ... Pa to je vaša reč ...

— Če bi bil vaš sin — potepuh, ljudem nevaren, vam sovražen — kaj bi rekli? — je zavpila Sofja strastno.

— No ... rekel bi! — je dejal obotavljaje se starec.

— Pravičnost vam je torej dražja od sina ... in meni je dražja od očeta ...

Sizov se je nasmehnil, zmagal z glavo in vzdihnil:

— No-no! Dobro ste pogodili! Še starce uženete v kozji rog ... vzame je mnogo v vas! ... Zbogom, vsega dobrega vam želim ... A z ljudmi bodite milejši, a Bog z vami ... Zbogom Nilovna! Če vidiš Pavla, reci mu, da sem poslušal njegov govor. Vse ni bilo razumljivo ... nekaj je bilo celo strašno, ampak resnično, le povej!

Snel je čepico in zavil na vogalu ulice.

(Dalje prihodnjiki.)

Razno.

— **Črne bukke kranjskega prebivalstva** lahko imenujemo mesečnik, ki ga izdaja statistična centralna komisija na Dunaju. Libereci, ki so dolgo vrsto let gospodovali v deželi, klerikaleci, ki napravljajo tudi že dober čas iz Kranjske deveto deželo, po kateri se čedita samo mleko in med, naj vzamemo enkrat to knjigo v roke in naj v ogledalu številke pogledajo strašne sadove svoje politike in svojega gospodarstva. Te številke so stroga obtožnica strank, ki so nosile veliki zvonce v deželi. Stroga obtožnica faktorjev, ki imajo nalogo skrbeti za blagostanje. Razen ene — Bukovine — je ni v vsej Avstriji dežele, kjer bi imelo človeško življenje tako majhno ceno in vrednost kakor na Kranjskem! Nikjer v Avstriji ni gospodarstvo tako nerazvito, javno zdravstvo tako zamarnjeno kakor na Kranjskem in velikanska umrljivost — 247 od 10.000! — je posledica grehov, ki so jih delale in jih še delajo vodilne stranke nad kranjskim prebivalstvom. Če bi bilo še treba dokazati za pogubnost in nerodovitnost slovenske meščanske liberalne in agrarno-klerikalne politike — v teh številkah je matematičen dokaz! V zločinski kratkovidnosti jamrajo o propadanju našega naroda, razvnamajo šovinistične instinkte zopet nemške in italijanske "sovraže" in ne vidijo glavnega sovražnika, ki decimira naše število. O narodnem nazadovanju govore, pa niso sposobni organizirati uspešne obrambe proti silnemu sovražniku niti v deželi, v kateri imajo javno gospodarstvo v rokah! Ali ni najhujša sramota za meščanski nacionalizem, da se Slovenci skoro hitreje množijo v deželah, kjer vlada drugonaroden element, in da relativno pešamo v deželi, kjer so slovenski nacionalci na krmlu? In pri tem se niti na nerodovitnost slovenskega prebivalstva ne moremo sklicevati, ker produciramo Slovenci mnogo življenja, mnogo človeškega materiala, ki pa se vsled zaostale gospodarske organizacije in vsled zaenarmarjenega javnega zdravstva ubija. Za razmere, ki vladajo na Kranjskem, je jako značilno, da je število porok na Kranjskem procentualno najmanjše in da zavzame Kranjska glede na izseljevanje eno prvih mest v vsej državi. Kakor muhe umirajo ljudje na Kranjskem in trumoma beže z domačih tal. Ekonomija človeškega življenja — to je klerikalnega in liberalnega reševalcem slovenskega naroda s sedmimi pečati zapečatena knjiga!

— **Dvanajst milijonov za predsedništvo francoske republike.** Korupcije francoske purgarije in meščanskega parlamentarizma odkriva naslednja zgodba, ki jo priobčuje "Eclair". Sin pokojnega ministra Barteauxa (ki je imel vsled svojega polnega mošnjička velik vpliv na meščanske poslance) je začel izterjavati posojila po svojem očetu in je ponovno pomnil razne parlamentarne, da naj poplačajo dolgeve. Ker s svojimi opomini ni uspel in da se izogne političnemu škandalu, se je obrnil na ministreskega predsednika Poincaréja, ki je spraval to zadevo v razgovor na ministerstvom svetu. Brž se je ponudil poljedelski minister Pams ki ima denarja kot kamenja in vsled tega tudi velik političen vpliv) da uradi koščivo zadevo — "za stonj". Nekaj dni pozneje je 84 meščanskih poslancev dobilo obvestilo, da je njih dolgeve prevzel Pams. Skupno gre za malenkost 12 milijonov frankov: z njihovimi glasovi poljubno razpolaga pri predsedniški volitvi in poslej.

— **Strokovno gibanje na Nemškem.** Strokovne organizacije v Nemčiji so imele 1. januarja leta 1913. okroglo 2.625.000 članov. Ob začetku pretečenega leta so najbolj napredovale kovinarska organizacija (za 35.000 članov), organizacija transportnih delavcev (za 35.000 članov), organizacija stavbinskih delavcev (za 27.000 članov) in organizacija tovarniških delavcev (za 20.000 članov).

— **Organizacija tiskarjev** je praznovala 1. januarja 50letnico. Njeno glasilo izhaja trikrat na teden

in ima 50.000 iztisov naklade. Članov pa šteje 65.000.

— **45 let po ječah in zaporih.** 37. letni ševljar Herman Quardsdorf je predsedel 45 let svojega življenja po ječah in zaporih. Prvo kazen, štiri tedne zapora radi tatvine, je odsedel kot osemleten deček leta 1863. Kmalu na to je presedel drugo kazen, še ostrejšo, tudi zaradi tatvine. Bil je takrat "voditelj" tatinske družbe. Nato se je vrstila kazen za kaznijo. Komaj je prišel iz kaznilnice, je bil že obsojen na šestletno ječo. Ko je pa po šestih letih prišel na svobodo, je organiziral roparsko in tatinsko družbo, ki je izvrševala take zločine, da je bil obsojen na 15 letno ječo. Po vsaki prestopni kazni je bil le po nekaj dneh zunaj Lani na večer 10. oktobra je vdrl v klet trgovca Prisrnička v Pankovu in je nakradel polno vrečo obleke. Ker ni mogel z vrečo skozi hišne duri, mu je okrađeni trgovci, ki seveda ni še ničesar slutil o tatvini, sam pa stečaj odprl vrata. Pred sodiščem je "kaznilični veteran" izjavil, da je bila to zadnja tatvina, ki jo je nameraval izvršiti. Obsojen je bil na 1 leto in šest mesecev.

— **Zakladi premoga.** Vsako leto porabijo na svetu do 1100 milijonov ton rjavega in črnega premoga. Če izračunamo, koliko premoga ima ta ali ona država, se da kolikor toliko sklepati na trajnost zakladov, seveda če ostane konsum tak kakor je zdaj. Nemčija je imela premoga še za 3000 let, Anglija za 700, ostala Evropa za 900; Severna Amerika pa za 1700 let. Ostali svet se odtegne našim računom. A morebiti pa ima prostrana Kitajska največ tega črnega demanta.

— **Strašen naravni dogodek.** Iz Odese poročajo: Kake 3 milje kitarske ozemlje ob obrežju Črnega morja se je hipoma popolnoma izpremenilo. Ponekod se je zemlja dvrla ter so se napravile velikanske razpoke. Drugod se je dno morja dvignilo ter se je pokazalo več majhnih otokov. Kakih 20 krajev je popolnoma porušeni. Celi deli dežele so se premaknili. Škoda se niti ceniti ne da, samo škoda, ki je nastala vsled velikanskih razpok, se ceni na več milijonov rubljev.

— **Strašna katastrofa v rudniku na Japonskem.** Komaj se je odigrala velika nesreča v rudniku "Minister Achenbach" v Nemčiji, ki je ugonobila 48 rudarskih življenj, že zopet prinaša brzojav iz Tokija, ki pravi, da se je tamkaj v premogovniku "Urbarj" pri Saporu dogodila velikanska nesreča, ki je zahtevala 200 žrtev. V rudniku so se vneli goriljivi plini, ki so povzročili strašno eksplozijo. Rešiti je bilo mogoče samo tri delavce, 197 pa je bilo mrtvih. Torej zopet nove vrste vdov in sirot.

— **Umrl Jažef Šteiner.** Dne 27. decembra 1912. je umrl v Pragi Jožef Šteiner. Daleč med delavstvom, posebno med češkim, med katerim je deloval več kakor 20 let, je bil Šteiner dobro poznat. Rojen je bil 14. listopada 1862 v Volšanah, kjer je obiskoval ljudsko šolo, nakar se je izučil za steklobrusca. Delavskega gibanja se je udeležil še kot mladenič in je bil kmalu poklican na prva mesta: urednikom v Pragi, v Plzni in na Dunaju. Ko je bila za državni zbor uvedena peta kurija, je bil Šteiner v prvi periodi, od leta 1897 do leta 1901 v tej kuriji izvoljen državnim poslanecem in je zastopal volilni okraj Smichov-Kladno. Kot državni poslanec si je stekel zaslug z izjavo, ki jo je podal v državnem zboru v zadevi češkega državnega prava. Šteiner je bil jako delaven, večinoma na političnem polju, kot politik ni sledil poti svojega prednika Raušarja, ki so ga postavili na čelo strokovnega gibanja na Češkem, ki je dal povod škodljivim razprtam. Po zadnjem kongresu čeških strokovnih organizacij leta 1912 se mu je omražil um, na kar so ga dali v bolnico za bolne na umu, iz katere ni več prišel. Ko bi bil mogel opazovati zadnji dve leti nesrečno delo razkola, bi ga gotovo ne bil vesel.

— **Organizacija abstinentov na Švedskem** je narasla na 500.000 članov. Država podpira abstinentno gibanje in sicer je dovolila

za letošnje leto 200.870 K podpo-
re. Od jesenskih dopolnilnih voli-
tev šteje prva zbornica 34 absti-
ngentov med 150 poslancev, druga
pa 128 med 230 poslancev. Na Šved-
skem je torej devetina prebival-
stva abstinentov. Na Švedskem
velja sicer splošno mnenje, da u-
tegne preprečiti alkoholno za-
strupljanje le popolna prepo-
ved potom zakonodaje.

Alkohol med šolsko mladino.
Učitelj v večjem hrvaškem mestu
je izpraševal svoje učence, ki so
v starosti 7 do 8 let, ako so že
kdaj pili alkohol. Od 59 učencev
jih sedem ni še nikdar pilo alkoh-
olnih pijač, 19 jih je pa bilo ta-
ko pijanih, da so padali po tleh,
5 jih je bilo pijanih, a niso padali,
28 jih je pa pilo, ne da bi se opi-
janili. — Starši, ne zastrupljajte
svojih otrok z alkoholom, ker jim
alkohol mori dušo in telo.

Šolske razmere na Ogrskem.
Naš budimpeštanski bratski list
"Volkstimme" piše: Sedanjí
podpredsednik zbornice, Pavel pl.
Beöthy, je imel kot notar v Czeí
stanovanje s štirinajstimi sobami,
konji velikega župana v Torontu-
lu, ki so oves iz zlatoobrobljenih
marmornih jastri. V občini Zolyom
v kulturni deželi Ogrski so šole
pod patronažo državne gozdars-
ke domene. Krasno se vzdiguje
sredi smrekovega gozda lepi go-
zdarski urad in svez gozdni zrak
napolnjuje razkošno stanovanje
gozdarskega ravnatelja. Kako mo-
tijo to prelesto sliko borna šol-
ska poslopja v komitatu. V Gara-
molaski poučuje v zatohli nezdra-
vi sobi učitelj 187 otrok, v Vazoku
sedi in stoji v eni sobi 171
otrok, v Beneshazi poučuje en uči-
telj 193 otrok. V Mihalyteleku
imajo šolsko sobo podprto z dve-
ma lesenima brunoma, da ne pade
strop otrokom na glavo. Konji, ki
jedo iz marmornih jastri, šole, v
katerih se vsak hip lahko podere
strop otrokom na glavo, to je pri-
stna ogrska kultura.

Koliko veljajo kralji? Kro-
nane glave, prvi služabniki držav,
kakor je rekel pruski kralj Fri-
derik, ne "delajo", kakor je splo-
šno znano, zastoj. Belgiji in
Grki morajo plačevati svojim kra-
ljem največ. Vsak prebivalec v
Belgiji in na Grškem mora plače-
vati za vzdrževanje kralja na le-
to po 9.3 centov. Na Avstro-Ogr-
skem in v Italiji daje vsak prebi-
valec po 8.3 centov, na Švedskem
po 6.4 centov. Predsednik Zedin-
jenih držav dobiva od vsakega

prebivalca po 4 cente in predse-
dnik francoske republike po 1.3 e.
Najcenejši je predsednik Švice,
za katerega plačuje vsak prebiva-
lec le po 0.1 e.

Nagrada evharističnega žida.

Avstrijski cesar je podelil ban-
kirju Žigi Springerju, ki je pred
kratkim daroval pol milijona kron
avstrijskemu "Rdečemu križu",
baronstvo.

(Springer je eden tistih židov-
skih bogatašev, o katerih je "Ar-
beiter-Zeitung" v lanskem sep-
tembru pisala, da postanejo vsled
financiranja evharističnega špek-
takla baroni. Vsled tega neprijet-
nega razkritja je moral ubogi
Springer čakati tri mesece na svo-
je baronstvo. Vsekako je za evha-
rističnega žida ugodnejše, da je
imenovan za barona vsled darila
"Rdečemu križu", kakor da dobi
baronstvo za svoje evharistične
krono. In tudi evharističnim po-
božnjakom je gotovo bolj všeč, da
se bogati židje ne pokažejo preveč
očitno kot aranžerji pobožnega
katoliškega kongresa.)

Ogrske strokovne organizacije.

Glasilo centrale ogrskih strokov-
nih organizacij poroča o uspehih
pretečenega leta. Iz poročila je
razvidno, da je napredek, ki se je
pojaval pred nekaj leti v ogrskih
strokovnih organizacijah, trajen.
Gospodarska konjunktura je bila
le deloma ugodna, zlasti so obču-
tile stavbinske obrti denarno kri-
zo. Ko so se začeli zapletljaji na
Balkanu, se je pričela tudi gospo-
darska kriza na Ogrskem. Vkljub
temu pa so strokovne organizaci-
je lepo napredovale. Število stro-
kovno organiziranih delavcev je
prekoračilo že prvi stotisoč. Vseh
strokovnih listov se je tiskalo
125.400 izvodov. Glasilo kovinar-
jev je imelo največjo naklado,
namreč 35.000.

C. kr. poveljevanje revolucije.
Kitajska revolucija, ki je končala
z ustanovitvijo republike, je uči-
kala e. kr. uradno pohvalo. C. kr.
avstrijski trgovski muzej daje
trgovcem in tovarnarjem v ved-
nost:

"Izza revolucije je na Kitaj-
skem preroben trg: ugodne raz-
mere trajajo že delj časa in se še
razvijajo."

C. kr. urad priznava zgodovins-
ka dejstva in je celo mnenja, da
je semtertja kaka revolucija prav
koristna. Škoda, da se je to spo-
znanje tako pozno rodilo, zakaj
nemška in italijanska trgovina si
je med tem že precej osvojila ki-
tajskega trga.

In svet se še ni porušil. V Jeni
so priklopili mestu dve predme-
stji in tako je dobila Jena kar čez
noč socialno demokratično večino
v občinskem zastopu. Socialni de-
mokratje imajo v Jeni 16 zastop-
nikov. V predsedstvo sta izvoljena
dva sodruga, namreč urednik Fa-
ber in optik Hädrich.

Zmaga soc. dem. pri občinski volitvi.

Pri volitvah tretjega razreda
v studenski občini pri Mariboru
je na vsej črti sijajno zmagala so-
cialna demokratična volilna lista.
Volitve se je udeležilo okrog 90
odstotkov vseh volilnih upravi-
čencev. Socialni demokratje so
dobili 227 do 253 glasov, nemški
nacionalci so podlegli s 182 do 199
glasovi. Vsled socialno demokra-
tične zmage nad nemško nacio-
nalno kliko vlada po vsej občini
nepopisno navdušenje.

Koliko je v Evropi vojakov? V
letu 1909 je bilo v Evropi 4.081.
639 aktivnih vojakov. V slučaju
mobilizacije pa bi postavile evrops-
ke države na bojno polje 23.399.
969 vojakov. Izmed sto mož bi mo-
ralo v slučaju vojske k vojakom:
V Švici 30 mož, na Srbskem 25,
v Franciji in Črni gori 22, v Ita-
liji 20, v Nemčiji in na Turškem
15, na Švedskem 13, v Bolgariji
10, na Grškem in Rumunskem 9,
na Norveškem 8, v Avstriji 7 na
Nizozemskem in Ruskem 6, v Bel-
giji 5, na Angleškem in na Dan-
skem 4 in v Španiji 3 možje od
sto. Sedanja balkanska vojna je
pokazala, da ni vse to res.

Strankin zbor pruske social-
ne dem. je določil za prihod-
nje deželnozbornske volitve sledečo
taktiko: Stranka postavi v vseh
volilnih okrajih, kjerkoli je mo-
goče, samostojne volilne može. V
okrajih, kjer ni upanja, da prodro
pri prvotnih volitvah socialno de-
mokratični volilni može, glasuje
socialno demokratična stranka za
tiste meščanske volilne može, ki
obljubijo, da bodo volili le take
kandidate, kateri se obvežejo, da
bodo glasovali za uvedbo državno-
zbornske volilne pravice tudi za
pruski deželni zbor. Za ožje volit-
ve zahteva socialna demokracija,
kjer so nje glasovi odločilni, da se
ji prizna en mandat. V tem sluča-
ju glasujejo socialno demokratični
volilni može že pri prvi poslan-
ski volitvi tudi za kandidate tistih
meščanskih strank, ki so ugodile
socialno demokratični zahtevi. Si-
cer glasujejo socialno demokratični
volilni može pri prvi volitvi za
svoje kandidate, pri ožji volitvi pa
se drže glasovanja.

Kaj je najbolj oustudno? — Vi-
deti pijanega človeka. Pijane ži-
vali ne boš videl. Toda razumno
bitje človek izgubi s to hudicevo
pijačo to, kar je pri njem najdra-
gočnejše: razum in voljo.

M. JOVANOVIČ 84 — 6th Str. Milwaukee, Wis. PRODAJA ŠIFKARTE.

Pošilja denar po pošti in brsojaj
no. Izdeluje: Obveznice — Po-
oblastila — Prepovedi, po-
trjene po notarju in ces.
in kr. konzulatu.

EDINA HRVAŠKO — SLOVEN-
SKO — SRBSKA AGENCIJA.

It doesn't pay to neglect your Health

Če pridete domov bolni, če imate
glavobol, bolečine v prsih, grlu in
potem obolite za nekaj tednov!

Dr. Richterjev PAIN-EXPELLER

poznano staro domače zdravilo vas reši
bolečin, ako ga takoj rabite.

Imejte vedno steklenico doma. Vsi
predpisi so natisnjeni na omotu. 25c.
in 50c. steklenice.

Čuvajte se ponaredb in pazite na
sidro in naše ime.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl St., New York, N.Y.
Dr. Richterjevo Congo Pilule olajšajo. (25c. ali 50c.)

Četrtni letni račun Avstrijsko-Slovenskega bolniško podpornega društva v Frontenac, Kansas. od 30. septembra 1912 do 31. decembra 1912.

Kraj društva	Število društva	DOHODKI					IZDATKI									
		Vstopnine	Plačila	Zemski dohodki	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva	Plačila društva
Frontenac, Kansas	1	\$ 0.00	\$ 596.25	\$ 86.25	\$ 0.97	\$ 0.80	\$ 693.27	\$ 531.00	\$ 531.00	\$ 162.27	\$ 150	104				
Chicopee, Kansas	2	—	140.00	20.25	—	—	160.25	160.50	160.70	40.05	32	26				
Neuburg, Kansas	3	22.00	67.50	5.50	—	—	95.00	32.00	3.30	59.70	29	11				
Mineral, Kansas	4	11.00	534.00	68.50	—	—	614.10	544.00	1.27	545.27	143.05	74.30	08	145	91	
Weir, Kansas	5	—	185.00	23.25	—	—	208.25	344.00	—	344.00	135.75	49	31			
Yale, Kansas	6	—	207.25	33.25	—	—	240.50	159.00	—	159.00	81.50	54	44			
Curanville, Kansas	7	—	201.25	28.75	.95	—	230.95	192.00	1.35	193.35	39.35	1.75	48	36		
Fleming, Kansas	8	—	111.25	10.50	—	—	121.75	180.00	—	180.00	58.25	30	14			
Radley, Kansas	9	2.50	201.25	25.00	—	.20	228.95	217.00	—	217.00	85.45	73.50	53	33		
Jenny Lind, Arkansas	10	10.50	277.50	35.25	—	—	323.25	283.00	.12	283.12	42.13	2.00	.50	74	47	
Breezy Hill, Kansas	11	1.00	420.00	43.75	—	.10	464.85	405.75	—	405.75	161.35	102.25	108	57		
Cherokee, Kansas	12	—	98.75	13.00	—	—	111.75	57.00	—	57.00	54.75	—	27	18		
Adams, Oklahoma	13	5.00	135.00	7.00	—	4.00	151.00	140.50	—	140.50	49.75	39.25	38	9		
Maynard, Ohio	14	5.00	107.50	8.25	.50	1.00	122.25	128.00	.14	128.14	27.86	33.75	30	11		
Pittsburg, Kansas	15	2.50	105.00	14.50	—	—	122.00	72.00	.30	72.30	76.70	27.00	29	17		
Franklin, Kansas	16	1.00	232.50	39.00	—	—	265.50	257.00	1.20	258.20	26.50	19.20	62	42		
Carney, Iowa	17	3.00	114.75	12.00	—	—	129.75	30.00	.46	30.46	99.29	—	31	17		
Winterquarters, Utah	18	18.00	136.25	6.75	—	33.50	194.50	98.00	.60	98.60	108.65	12.75	37	9		
Black Diamond, Wash.	19	19.00	205.00	8.25	1.00	13.80	247.05	26.00	.75	26.75	220.30	—	55	11		
Ely, Minnesota	20	7.00	118.75	.50	—	—	126.25	115.00	.17	115.17	11.08	—	34	1		
Witt, Illinois	21	1.00	61.25	3.25	—	2.60	68.10	—	—	—	68.10	—	18	5		
Huntington, Arkansas	22	21.00	18.75	.25	—	1.50	41.50	—	—	—	41.50	—	15	1		
		\$138.50	\$4,274.75	\$486.00	\$3.42	\$58.10	\$4,960.77	\$3,980.75	\$9.86	\$4,290.61	\$1,599.33	\$629.25	.58	1148	635	

Dohodki Centralne uprave.

Gotovine dne 30. septembra 1912.	\$3,652.50
Posojeni denar vrnjen.	50.00
Krajevna društva poslala.	1,599.33
Obresti.	48.00
Razno.	5.00

Skupaj \$5,354.83

Izdatki.

Smrtina za John Zaner, član dr. št. 16.	\$ 300.00
Primankljaj bolniških podpor.	629.25
Seja gl. odbora.	13.65
600 izpisov Italijanskih-angleških in slov. pravil.	103.00
Express in poštnina.	7.56
Društveno glasilo "Proletarec".	60.00
Vpis novih certifikatov.	45.00
Društveni pečat.	2.50
Uradne potrebščine.	1.25
Plača gl. predsednika.	3.75
Plača in stroški gl. tajnika.	75.15
Plača in stroški gl. blagajnika.	18.90
Plača gl. zapisničarja.	1.00
Plača gl. porotnim odbornikom.	18.36
Plača in stroški pregledovalcem knjig.	14.30

Skupaj \$1,293.67

MARTIN OBERMAN,
gl. predsednik.

Pongrac Jurscha,

JOHN CERNE,
gl. tajnik.

Glavni nadzorniki:
Martin Katzmann,

Razdelnik skupnega premoženja.

Moški odevlek.	\$2,321.22
Ženski odevlek.	1,570.75
Skupaj gotovine.	\$3,891.97
Posojilo na mortgage.	975.00
Posojilo na note.	1,272.10
Znaki in kape.	68.70

Skupno premoženje dne 31. Dec. 1912. \$6,207.77

Zastavni fond.

Bilanca 30. Septembra 1912.	\$47.70
Druš. Mineral št. 4 poslala.	12.40
Druš. Breezy Hill št. 11 poslala.	.15

Skupaj \$60.25

Izdatki.

Dnevnice in stroški zastavonoše (f)
Stanje blagajne 31. Dec. 1912 (f)

FRANK STARCHICH,
gl. blagajnik.

Anton Kotzman.

ADVERTISEMENT

Hripavost in kašelj

po navadi sledita prehlad, ampak olajšaba od jednega ali drugega,
ali od obeh sledi, ako bolnik uživa

Severov Balzam za pljuča.

(Severa's Balsam for Lungs.)

Takoj po prvem popitku preneha kašelj, izbljuvanje
postane prosto, in dihanje lahko. Dober je za odrasle
kakor tudi za otroke. Cena 25 in 50 centov.

Detetovo jokanje

je ponavadi znamenje kake notranje nepravilnosti, kakor sapne kolike,
krča itd. Skrbne matere imajo pri roki in dajo otrokom

Severove kapljice za otroke,

(Severa's Soothing Drops)

ki so zvesti prijatelj mater in zanesljivo zdravilo za
otroke. Cena 25 centov.

V vseh lekarnah. Zahtevajte samo Severova. Zavrinite druge. Ako
jih nima Vaš lekarnar, pišite nam. Zdravniški svet zastoj.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

POZOR BRATJE SLOVENCI!

Ali že veste kje je dobiti najboljšo meso po najnižji ceni? — Gotovo
v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše svinje in prekajene KRAVJSKE KLO-
BASE, kakor tudi jetrne in krvave domače izdelke ter najokusnejše
PREKAJENO MESO; vse po najnižjih cenah.
Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti
našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREGBA je naše geslo.
Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnik-
vem posloppju.
MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3518.

Kdor hoče dela

naj se nemudoma naroči na najnovejšo knjigo:

"Veliki Slovensko-Angleški Tolmač"

da se bo lahko in hitro brez učitelja priučil angleščine. Knjiga obsega poleg
slov. angl. slovnice, slov. angl. razgovore za vsakdanjo potrebo, navodilo za angl.
pisavo, spisovanje angleških pism in kako se postane ameriški državljan. Vr-
hutega ima knjiga dozdaj največji slov. angl. in angl. slov. slovar. Knjiga, trdo
in okusno v platnu vezana (nad 420 strani) stane \$2.— in se dobi pri:

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Edino in največje založništvo slov. angl. in
raznih slovenskih knjig. Pišite po cenik.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

NIZKE CENE.

Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vino
zastoj, kabine tretjega razreda
na parniku

**Kaiser Franz Jozef I. in
Martha Washington**

Na krovu se govori vsi Avstro-ogerski
jeziki.

Dražbeno ladjeje parnikov na
dva vijaka:
**Kaiser Franz Jozef I.,
Martha Washington,
Laura, Alice,
Argentine, Oceanic;
NOVI PARNIKI V DELU.**

Za vse informacije se obrnite na
glavne zastopnike

PHELPS BROS. & CO.

Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.

ali pa na druge uradne zastopnike
v Združenih državah in Canadi.

NAJBOLJŠE OBLEKE

izdeluje pe meri sodrug

Glasovnica za pravila Jugoslovanske Socialistične Zveze v Ameriki

PRAVILA

Jugosl. socialistične Zveze za Ameriko, sprejeta na II. rednem zboru, obdržanem v dneih 25., 26., 27. in 28. dec. 1912 v Milwaukee, Wis.

Načelna izjava.

Jugoslovanska socialistična zveza s sedežem v Chicagu, Ill., temelji na načelu mednarodnega socializma in priznava program in pravila socialistične stranke (S. P.) v Ameriki.

Za jugoslovanske socialiste v Ameriki pa veljajo se posebej pravila, ki so jih sprejeli delegatje na II. rednem zboru v dneih 25., 26., 27. in 28. dec. 1912 v Milwaukee, Wis. in članstvo potem splošnega glasovanja v marcu 1913.

I. Namen in cilj.

Toč. 1. Namen in cilj jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki kot sekciji socialistične stranke, je, da potom razrednega boja dela po svoji nalogi za odpravo kapitalistične družbe z nadomestitvijo socialistične.

II. Članstvo.

Toč. 2. Člani zamorejo biti osebe obojega spola, v starosti 18 let in dalje, ako pripoznajo strankin program, načela in pravila zveze, delajo za nje ojačenje in vplačujejo predpisane doneske.

Toč. 3. Od članov zveze se pričakuje, da po možnosti pripadajo uniji svoje stroke in da med tovariši svoje stroke agitirajo in jih pridobijo za socialistično organizacijo.

Toč. 4. Člani, ki se protive programu, načelu stranke in pravilom zveze, ali ji sploh škodujejo s svojim postopanjem, ne morejo ostati v stranki.

III. Organizacija.

Toč. 5. Jugosl. socialistično zvezo tvorijo krajevne organizacije in zaupniki. V vsakem kraju v Ameriki, kjer je toliko članov, kolikor jih zahteva dotična državna organizacija, se zamore v soglasju gl. odbora J. S. Z. osnovati krajevna organizacija ali klub. V krajih, kjer ni dovolj somišljenikov, se prizna posamezne članke (at large).

Toč. 6. Ako potrebe tirjajo in gl. odbor J. S. Z. odobri, zamore biti v enem kraju več klubov. V tem slučaju vodi vse skupine akcije konferenčni odbor, katerega tvorijo vsi krajevni klubi.

Toč. 7. Odbor krajevnih klubov tvori pet članov in sicer organizator, tajnik, blagajnik in dva odbornika. To število se lahko po potrebi zveša. Istočasno se izvoli tudi tri člani v nadzorni odbor, kateri pregleduje knjige kluba.

Toč. 8. Volitve odbora krajevnih klubov se vrše na vsakih 6 mesecev in sicer v januarju in juliju vsakega leta. Istočasno izvolijo tudi zaupništva svoje zaupnike, katere potrja gl. odbor J. S. Z.

Toč. 9. Krajevni klubi in posamezniki so dolžni izvrševati sklepe gl. odbora in so pod njegovim nadzorstvom.

Nepokoravajoče klube zamore gl. odbor suspendirati.

Toč. 10. Odbori klubov in zaupniki imajo poleg rednih dolžnosti v svojem kraju tudi se te: da se odzovejo vsem nalogam gl. odbora, da mu vsak mesec predložijo poročilo o svojem delu in da redno odgovarjajo materialnim obveznostim naprav zvezi in stranki.

Krajevni klubi sprejemajo člane v zvezo.

Toč. 11. Skupno delo klubov, v enem kraju, upravlja konferenčni odbor, ki je sestavljen iz tajnikov vseh klubov in tistem kraju. Vse konference se konstituirajo med seboj in izvolijo svojega tajnika, kateri stoji v zvezi z g. odborom, mu daje poročila in sprejema inicijative, ki jih odreja gl. odbor v zvezi z vseh tičočih se krajevnih klubov.

Konferenčni odbori se zamore osnovati povsod, kjer se nahajajo klubi v neposredni bližini.

O dolžnostih in delu konferenčnega odbora predpisuje opravljalnik, ki ga izdela gl. odbor.

IV. Gmotna sredstva.

Toč. 12. Člani zveze plačajo v krajevnih klubih vstopnino in redne ter izvenredne mesečne doneske. Vstopnina je 25c, mesečni doneski pa 25c.

Toč. 13. Vstopnina (25c) ostane v blagajni krajevnega kluba, od mesečnih doneskov pa pošlje krajevni tajnik za vsakega člana gl. tajniku 5c za zvezo, 5c za centr. blag. skupne stranke in za državne in okrajne organizacije toliko, kolikor predpisujejo pravila tozadevnih državnih organizacij, o čemer je gl. tajnik dolžan dati vsem klubom pojasnila.

Orpošeni mesečnih doneskov so samo člani, ki so na štrajku, brez dela ali v slučaju bolezni. Tak član se mora takoj naznaniti tajniku kluba, sicer mora poravnati mesečne doneske.

Za uvrstitve blagajne krajevnih klubov, prirejanju klubov zabave, družinskih večerov s predavanji ali koncerti, razpečevanjem agitacijskih mark, katere jim pošlje gl. odbor J. S. Z.

Toč. 14. Klubi, ki ne pošljejo v teku 3 mesecev mesečnih prispevkov ali poročila, izgube vse pravice do zveze, izzveti so le slučajji štrajkov ali brezposelnosti.

V. zvezi kongres.

Toč. 15. Uprava Jugosl. social. zveze se vrši potom članov na zboru in potom inicijative in referendum. — Redni zbor se snide vsako drugo leto. Skliče ga gl. odbor v sporazumu z nadzornim odborom, kateri določijo tudi čas in kraj kakor tudi provizorični dnevni red za zbor. Proglas za obdržanje zboru se mora objaviti v zvezih glasilih najmanj 2 mesece pred zborom. Poziv za volitev delegatov je objaviti v glasilih vsaj trikrat.

PRIZIV MANJŠINE.

Manjšina na zboru predlaga: da se vrši redni zbor vsake tri leta, a ne vsake dve.

Poročilo gl. odbora o delu in finančnem stanju, kakor tudi vse resolucije se morajo objaviti v glasilih vsaj 30 dni pred zborom.

Predlogi članov in klubov za dnevni red zborna imajo biti predloženi gl. odboru vsaj 30 dni pred zborom in po možnosti objavljeni v glasilih zveze vsaj 14 dni pred zborom. Člani so dolžni svoje predloge odposlati potom svojega kluba. Istotako se je ravnati v slučaju pritožb posameznih članov ali klubov. Zboru je predložiti le zadeve, tičeče se gl. odbora.

Toč. 16. Pravico do sedenja na zboru imajo: a) delegati krajevnih klubov, in sicer klubi do 20 članov enega delegata; od 20 do 50 dva delegata in dalje na vsakih 25 članov po enega delegata vsi. Stroške za pošiljanje delegatov trpe klubi sami — izvenšči slabše klube, ki so oddaljeni 600 milj od zborovanja, katerim pomaga zveza pomožno.

b) Člani gl. odbora, gl. tajnik in nadzorni odbor.

c) Uredniki zveznih glasil, od vsakega lista po eden.

Toč. 17. Delo zboru je: a) soditi o delu poročilih gl. tajnika in odbora in nadzornikov; b) da se posvetuje o organizaciji zveze in zseh vprašanjih, ki se tičejo obstoja zveze; c) da sklepajo o posameznih predlogih in pritožbah.

Toč. 18. Zbor odpre gl. tajnik zveze. Takoj nato se izvoli 5 členov za pregledanje pooblastil, kateri do izvolitve stalnega predsednika vodi delo zboru. Nato voli zbor 3 člana za potrjenje dnevnega reda, katerim odbornikom se doda še gl. tajnik.

Toč. 19. Po končani verifikaciji pooblastil se zbor konstituira, izvoli predsednika, dva podpredsednika in dva ali več zapisničarjev.

Toč. 20. V slučaju izvenredne potrebe zamore gl. odbor v sporazumu nadzornega odbora sklicati izvenredni zbor. Ta korak je treba objaviti v zvezih glasilih vsaj 14 dni pred zborom. Za njegovo konstituiranje veljajo isti predpisi, kakor za redni zbor.

Toč. 21. Vsi zaključki zboru se imajo na posled oddati članom zveze na splošno glasovanje in sicer najkasneje en mesec potem, ko se je razšel zbor, a klubi morajo vrniti glasovnice najkasneje v teku 4 tednov potem, ko so prejeli glasovnice.

VI. Glavni odbor.

Toč. 22. Glavni odbor tvorijo izvrševalni odbor, gl. tajnik, prevajalec in nadzorni odbor.

a) Eksekutiva.

Toč. 23. Eksekutiva tvorijo gl. tajnik in 12 ali 16 članov; od vsake v zvezi zastopane jugosl. narodnosti po 4 člana, koje nominirajo na skupni konferenci čikaški klubi. Vsaka narodnost nominira 6 kandidatov, iz med katerih 4 izvolijo člani potom referendum.

PRIZIV MANJŠINE.

Manjšina predlaga, da se nadomesti predloječa točka s sledečo: "Glavni odbor sestoji iz članov, katere izvolijo narodnostne organizacije, in sicer na podlagi vsakih 200 dobrostojećih članov v tekočem letu po enega odbornika."

Seje gl. odbora sklicuje gl. tajnik, za katere sestavi potreben dnevni red. Predsednik se voli na vsaki seji. Sej se udeležujejo in imajo po-vsevolen glas vsi uredniki zveznih glasil. Redne seje so vsako prvo nedeljo v mesecu, izvanredne pa po potrebi.

Toč. 24. Dolžnost gl. odbora je, da vrši agitacijo za organiziranje, propagando, potom časopisja, javni shodi, predavanji, sestanki za posvetovalja (konference) in vsemi drugimi vpešnimi sredstvi, ter da v mejah socialističnih načel in soglasja sklepov zboru vodi delo zveze; da razpolaga z zveznim premoženjem in da o svojem delu poroča zboru.

Toč. 25. Glavni odbor je dolžan v sporazumu z nadzornim odborom izdelati: a) opravljalnik, kateri naj določa dolžnosti in pravice konferenčnih odborov; b) opravljalnik, kateri naj določa delo in plače zveznih nastavljenec.

Toč. 26. Glavni odbor ima o svojih zaključkih na steh poročati o zveznih glasilih, da se zamore članstvo spoznati z delom gl. odbora.

b) Glavni tajnik.

Toč. 27. Glavnega tajnika J. S. Z. izvoli gl. odbor.

Toč. 28. Glavni tajnik-prevajalec zastopa Jugosl. soc. zvezo pri skupni stranki, kakortudi na vseh potrebnih mestih; daje inicijative za delo klubom in tajnikom konference; vodi finančne knjige in opravlja vsa upravna dela zveze v smislu sklepa gl. odbora zveze in skupne stranke.

Toč. 29. Gl. tajnik ima vsake tri mesece sestaviti račun o prejemkih in izdatkih, katere predloži nadzornemu odboru v pregled in potrdilo, kakor jih objavi v zveznih glasilih.

Toč. 30. Ako gl. tajnik ne vrši svoje dolžnosti, ga ima gl. odbor v sporazumu z nadzornim odborom odstaviti in na njegovo mesto postaviti drugo osebo.

Toč. 31. Ako je potrebno, gl. odbor zamore nastaviti gl. tajniku pomočnika, kateri zaeno vodi zapisnik na sejah gl. odbora.

c) Nadzorni odbor.

Toč. 32. Za izvrševanje nadzorstva z ozirom na gmotna sredstva in delo eksekutive se voli 5 članov v nadzorni odbor in sicer 2 iz Chicage, katere izvoli skupna konferenca, 3 pa izvolijo klubi izven Čikage, ki pa ne smejo biti oddaljeni od Chicage več kot 100 milj, ne oziraje se na narodnost.

PRIZIV MANJŠINE.

Manjšina ostane pri predlogu: da se voli v nadzorni odbor le 3 člani iz Chicage.

Nadzorni odbor ima neomejeno pravico pregledati zvezne knjige, račune in blagajno. Vsake tri mesece je dolžan pregledati in podpisati pregledane račune in knjige, katere predloži gl. tajnik.

Nadzorni odbor poroča o svojem delu zboru. V slučaju kakakega nerada v uradu gl. tajnika, zamore nadzorni odbor v sporazumu s tajnikom konferenčnega odbora v Chicagi, predložiti članstvu za sklicanje izvenrednega zboru.

PRIZIV MANJŠINE.

Manjšina predlaga, da se nadomesti člen gl. odbora vseh vseh točk do c) Nadzorni odbor s sledečimi členi in točkami.

GLAVNI ODBOR.

1. Vse zunanje in notranje zadeve jugoslov. soc. zveze za Ameriko vodi glavni odbor, ki ima svoj sedež v Chicagi.

2. Glavni odbor sestoji iz dvanajst članov, ki bivajo v Chicagi.

3. V ta odbor voli vsaka narodnost (Bolgari, Hrvati, Slovenci in Srbi) po tri člana.

4. Volitev v glavni odbor se vrši potom splošnega glasovanja v mesecu avgustu vsakega leta.

5. Vsaka narodnost v Chicagi imenuje pet kandidatov. Tisti trije, ki dobijo navadno večino glasov, se smatrajo izvoljenimi.

6. Volitve morajo biti končane tekom šestih tednov od dne, ko so bile razposlane glasovnice.

7. Po razglašnem rezultatu se snide odbor in konstituira med seboj. Izvoli tajnika, zapisničarja, blagajnika, a predsednika od seje do seje.

8. V nadzorni odbor izvoli vsaka čikaška jugoslov. soc. organizacija po enega sodruha.

9. Nadzorni odbor se takoj po volitvi konstituira med seboj in nadzoruje delo glavnega odbora jugoslov. zveze za Ameriko.

10. O svojem delu poroča na kongresu.

Zvezni donesek.

1. Lokalne organizacije odpošljejo vsaki mesec in za vsakega člana 5c glavnemu tajniku.

Od tega zneska ostaneta dva centa v blagajni glavnega odbora, tri centa pa izroči glavni tajnik osrednjemu odboru narodne organizacije (bolgarski, hrvatski, slovenski in srbski soc. org.) v smislu, kot se člani izjavijo, kateri narodnosti pripadajo.

2. Ta donesek se sme vporabiti le v izvršitev ciljev jugoslov. soc. zveze.

NARODNI OSREDNJI ODBORI.

1. Trije člani glavnega odbora ene narodnosti in dva člana, katere izvolijo čikaške narodne socialistične organizacije iste narodnosti, tvorijo osrednji odbor za narodno bolgarsko, hrvatsko, srbsko ali slov. soc. organizacijo.

2. Narodni soc. srednji odbori vodijo samostalno, po sporazumu z glavnim odborom agitacijsko in organizatorično delo.

3. Narodni soc. srednji odbori upravljaajo tisk pod nadzorom glavnega odbora.

VII. Zvezni organizatorji.

Toč. 33. Iz sredstev, razvidnih v točki 13 zveznih pravil, je gl. odbor dolžan v sporazumu s konferenčnimi odbori pošiljati po možnosti zvezne organizatorje po vseh krajih, kjer obstoje klubi, ale kjer kažejo znamenja, da bi se klub ustanovil, kateri obdržavajo agitatorične shode, počna predavanja, posvetovalja in agitirajo za razširjenje socialistične literature in časopisja, kakor tudi, da dramijo sodruge na delo za ojačanje klubov in ustanavljanje novih v njih okrožju.

Toč. 34. Organizatorje določuje gl. odbor, kateri jim daje tudi vse navodila za agitacijo.

Toč. 35. Krajevni klubi, ki žele imeti govornika, morajo same trpeti potne stroške, kakor tudi dnevnice in sicer ne več kot \$3.00 na dan.

VIII. Odbor za časopisje.

Toč. 36. Člani v glavnem odboru tvorijo ob enem uredniški ali upravni odbor svoje narodnosti, ki upravlja in imajo v oskrbi literaturo, tisk itd.

V ta namen si izvolijo iz svoje sredine tajnika in blagajnika in imajo svoje seje po potrebi.

Toč. 37. Ta odbor predloži na seji gl. odbora poročilo o gmotnem in moralnem delu vsak mesec.

PRIZIV MANJŠINE.

Manjšina predlaga, da se člen VIII. točke 36 in 37 črtajo iz pravil, da tisk upravlja gl. odbor.

IX. Zvezna literatura in tisk.

Toč. 38. Zveznim glasilom se smatrajo samo listi, katere prizna zbor in odbori gl. odbora.

Toč. 39. Dolžnost zveznih glasil je, da iz vaja taktično in načelno stališče zveze s pridržkom odlokov zboru socialistične stranke in mednarodnega biroa, ter da pomaga v izvršitvi nalog, ki jih daje gl. odbor.

Toč. 40. Zvezna glasila so last zveze in jih upravlja gl. odbor. Privatne osebe ne morejo izdajati liste pod zaščito zveze.

Toč. 41. Nastavljenec v uredništvu zveznih glasil postavlja gl. odbor. Uredniki so za svoje delo odgovorni gl. odboru in zboru.

Toč. 42. Vsak krajevni klub je dolžan, da se naroči na zvezna glasila, da jih širi in da skrbi za razpečevanje literature. Od prodaje socialističnih knjig in literature sploh dobe krajevni klubi 20% popusta.

X. Razsodišče.

Toč. 43. Razsodišče presoja medsebojno nastale spore zveznih članov in rešuje o predlogih za izključenje po edincev v slučajih razvidnih iz točk 4. zveznih in čl. 5, 6 in 14 skupnih pravil stranke.

Obtožbe zamore predložiti vsak član pismenim potom, o kateri razpravlja in odloči porotni odbor dotičnega kluba, h katerem obtoženece spada.

Protiv odloku lahko vlože obe stranke priziv na gl. odbor.

Porotni odbor obstoji iz 5 oseb. Vsaka stranka si izbere po dva porotnika, a članstvo v organizaciji si izvoli petega predsednika. V slučaju enakosti glasov, odloči glas predsednika.

V porotnem odboru zamore biti le člani zveze. Toč. 44. Protiv odloku porotnega odbora, kateri se ima predložiti pismeno, zamore nezadovoljna stran v teku enega meseca po razsodbi predložiti pritožbo gl. odboru. Čas za pritožbo se računa od časa izključenja.

XI. Odpovedi in namestitve.

Toč. 45. Član katerikoli zveznega upravnega odbora zamore dati ostavko, vendar mora biti ostavka predložena pismenim potom z motivacijo. Ustmene odpovedi se ne upoštevajo. Istotako velja to za ostale zvezne odbornike in nastavljenice. Odstopivši član ima biti, kadar se razpravlja o njegovi odpovedi, pričujoč na seji gl. odbora.

Toč. 46. Za izpraznjena mesta v gl. odboru se izvolijo člani iz med čikaških klubov, v sporazumu z nadzornim odborom.

XII. Izmene in popolitve zveznih pravil.

Toč. 47. Izmene in popolitve zveznih pravil zamore izvršiti zbor. Vendar ima pravico postaviti predlog za izmeno ali dodaje pravil, kateri gre potem gl. odbora na splošno glasovanje, ako to zahteva 10 klubov.

Toč. 48. V slučajih, kjer se ta pravila pomanjkljiva, so veljavna pravila skupne stranke.

Toč. 49. Vsak krajevni klub ima pravico, po odobrenju gl. odbora, da izrazi svoje mnenje o zadevah zveze ali stranke v zveznih glasilih.

PRAVILA

krajevnih klubov J. S. Z.

Čl. 1. Krajevni klubi so del Jugosl. socialist. zveze, kateri se ustanovljajo in delajo po predpisih zveznih pravil pod nadzorstvom gl. odbora J. S. Z.

Čl. 2. Namen klubov je, da potom shodov, sej, konferenc, predavanj, tečajev, tiska in osebn. agitacije vrše:

a) propagando za spoznavanje znanstvene socializma v smislu programa stranke in toč. 1. zveznih pravil;

b) pridobivanje nove članke;

c) vrše v svojem delokrogu z ostalimi organizacijami stranke politične boje vse vrste in pomagajo vsojevati boje unij, kjer je to potrebno.

Čl. 3. Vseled tega je dolžnost krajevnih klubov:

a) da drže z gl. odborom J. S. Z. kakor tudi z odbori drugih organizacij stranke najtesnejšo vez in da izvršujejo obveznosti naprav zvezi in stranki;

b) da prirejajo shode, konference in predavanja o političnih, gospodarskih in znanstvenih vprašanjih;

c) da dan na dan delajo za razširjenje in čitanje socialističnega časopisja;

d) da povečajo število agitatorjev in jih usposobljajo za delo;

e) da v sporazumu s krajevnimi klubi stranke ali unij, ali sami izvedejo proslavo 1. majnika in ostale politične manifestacije, katere pripo-roča zveza ali stranka;

f) da spodbujajo člane na delo v izvrševanju dolžnosti naprav zvezi in stranki.

Da je to mogoče izvesti, imajo odbori vsak teden svoje seje.

Odbori so dolžni poročati na zvezna glasila vsa važnejša kretanja v klubu; o predavanjih, shodih, konferencah, manifestacijah in agitaciji sploh.

Člen 4. Seje članstva so največje telo krajevnih klubov.

Pol letne seje se vrše v januarju in juliju vsakega leta. Na teh sejah se izvoli odbore, ki se nato konstituirajo med seboj; nadzorni odbor predloži podpisano poročilo in mnenje o delu in gmotnem stanju kluba.

V slučaju posebnih potreb lahko odbor po svoji previdnosti ali na predlog polovice članov skliče izvenredno sejo, na kateri se razpravlja o zadevi, radi katere je bila seja sklicana.

Predlogi se sprejemajo z navadno večino oddanih glasov; seja more biti sklicena, če je navzočih nadpolovico članov. Če na prvi poziv ne pride dovolj članov, je druga seja sklepčna ne glede koliko članov pride na sejo.

Predsednik se voli na vsaki seji; zborom, shodom ali konferencam predseduje organizator.

Člen 5. Konferenca, na katerih vplačuje člani svoje doneske, predlože poročila o svojem delu in se spoznavajo medsebojno, se vrše najmanje enkrat na mesec. Na konferenci morejo vstopiti v zvezo tudi novi člani.

Člen 6. Če član kluba ne vrši svoje dolžnosti, katere mu organizacija nalaga, ako ne plača zaostale doneske za tri mesece in ako to ne more opravičiti, preneha biti član kluba.

Člen 7. V krajih, kjer je več klubov, vodi skupne zadeve konferenca, katere sestoji iz odborov posameznih klubov v dotični naselbini.

Klubi, ki so v bližini, teh konference, se lahko sporazumejo za osnovanje svoje konference, ki sestoji iz tajnikov dotičnih klubov.

Člen 9. Poedini krajevni klubi zamorejo osnovati tudi posebne oddelke za gojitev umetnosti, predstave, petja, godbe itd. S temi oddelki se pečajo posebni odbori, vendar morajo iti vsi dohodki in izdatki skozi blagajno kluba.

Člani teh oddelkov ne morejo zahtevati za svoje delo nobene plače.

PRIZIV MANJŠINE.

Manjšina predlaga, da se točka 9 pravil krajevnih klubov črta, ker ni v soglasju pravil socialistične stranke.

Člen 10. V kraju, kjer je več klubov, se more noben član prestopiti iz enega v drug brez dovoljenja gl. odbora J. S. Z.

RESOLUCIJA O ZVEZNI TISKARNI.

II. Jugoslovanski socialistični zbor, obdržan v Milwaukee, Wis., dne 25., 26., 27. in 28. dec. 1912, uvidevši potrebo svoje lastne tiskarne zaključuje:

a) Da se v to svrhu ustanovi fond, v katerega naj do nedoločene časa vplačuje vsak član J. S. Z. po 5c na mesec.

b) Da se pokliče vse klube J. S. Z. na najvažnejšo agitacijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov potom nabiranih pol, katere naj izda gl. odbor zveze; dalje potom priredovanje zabav in razpečevanje posebnih mar, katerih prispevki gredo v rečeni